

HELSINGFORS UNIVERSITET

Politiker eller experter? En analys av finska medborgares stöd för teknokrati

Magisteravhandling i Magisterprogrammet
i samhällsvetenskaper med inriktning i statskunskap med förvaltning

Författare:

Lucas Hasselblatt

Handledare:

Åsa von Schoultz

24.06.2025

Helsingfors

Fakultet – statsvetenskapliga fakulteten Utbildningsprogram - Magisterprogrammet i samhällsvetenskaper
Författare – Lucas Hasselblatt
Studieinriktning – Statskunskap med förvaltning
Arbetets titel – Politiker eller experter? En analys av finska medborgares stöd för teknokrati
Arbetets art – Magisteravhandling Datum och år – juni 2025 Sidantal – 54
<p>Sammandrag – Denna magisteravhandling analyserar finländska medborgares attityder till teknokrati, ett styrelseskick där experter snarare än folkvalda politiker har den avgörande makten. Studien bygger på antagandet att experter har fått ökat stöd i takt med att förtroendet för politiker minskat och samhällsutmaningarna blivit mer komplexa.</p> <p>Avhandlingens teoretiska del redogör för begreppet teknokrati och dess historiska, normativa och institutionella dimensioner. Den diskuterar även den neoliberal teknokratins framväxt, särskilt inom ekonomisk politik och överstatliga institutioner. Därefter behandlas tidigare forskning om medborgarnas attityder till teknokratiskt styre och förhållandet mellan dessa och attityder gällande demokrati. Avhandlingen diskuterar också teknokratins legitimitetsproblem, särskilt ur demokratisk synvinkel, samt det potentiella spänningsförhållandet mellan effektivitet och representation i moderna samhällen.</p> <p>Det empiriska syftet är att undersöka hur stödet för demokrati och stöd för politiker påverkar stödet för teknokrati i Finland. Med hjälp av en medieringsanalys undersöks sambanden mellan tre variabler: Stöd för demokrati (oberoende variabel), förtroende för politiker (medierande variabel) och stöd för teknokrati (beroende variabel).</p> <p>Resultaten visar att det finns ett positivt samband mellan stöd för demokrati och stöd för teknokrati och att detta samband delvis medieras av förtroende för politiker.</p>
Nyckelord – Teknokrati, demokrati, politiskt förtroende, medborgarattityder

Innehållsförteckning

<u>FÖRKORTNINGAR</u>	4
<u>1. INLEDNING</u>	5
2.2. PROBLEMDISKUSSION.....	6
2.2. SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGA	6
<u>2. TEORETISKT RAMVERK</u>	8
2.1. TEKNOKRATI SOM BEGREPP OCH DESS URSPRUNG	8
2.2. PROBLEMATIKEN KRING TEKNOKRATIN OCH DESS ROLL I DET MODERNA SAMHÄLLET	12
2.2. NEOLIBERALA TEKNOKRATINS FRAMFART	20
2.3. ATTITYDER TILL TEKNOKRATI.....	25
2.4. HYPOTESER FÖR DEN MEDIERANDE ANALYSEN.....	27
<u>3. METOD OCH MATERIAL</u>	28
3.1. FORSKNINGSDESIGN	28
3.2. VÄLFÄRDOMRÅDESVALET VÄLJARUNDERSÖKNING	29
3.3. AVHANDLINGENS METOD OCH OPERATIONALISERING	31
<u>4. ANALYS OCH RESULTAT</u>	34
4.1. DESKRIPTIV STATISTIK.....	34
4.2. RESULTAT FÖR DEN MEDIERANDE ANALYSEN	35
4.3. SVAR PÅ FORSKNINGSFRÅGAN OCH DISKUSSION OM RESULTATEN.....	37
<u>5. AVSLUTANDE DISKUSSION</u>	42
5.1. FRAMTIDA FORSKNING OCH BEGRÄNSNINGAR	45
<u>REFERENSER</u>	48

Förkortningar

AVI	=	Regionförvaltningsverket
EK	=	Europeiska kommissionen
EU	=	Europeiska Unionen
EP	=	Europaparlamentet
ECB	=	Europeiska centralbanken
FM	=	Finansministeriet (i Finland)
FNES	=	Finlands nationella valforskningskonsortium
IMF	=	Internationella valutafonden
THL	=	Institutet för hälsa och välfärd (i Finland)
WTO	=	Världshandelsorganisationen

1. Inledning

Är demokrati det sämsta statskicket om man bortser från alla andra möjliga statskick? En av de möjliga utmanarna är teknokrati, som har vissa fördelar från demokratin. I en teknokrati ligger makten hos oberoende experter som ska bestämma. I en perfekt teknokrati skulle experterna själva kunna göra de bästa besluten och således eliminera behovet av val eller annan form av politisk organisering. Inga dyra kampanjer och partiska politiker skulle vara ett minne blott. Till skillnad från många demokratier skulle en teknokratisk stat kunna fatta snabba och effektiva beslut. Politiker har en tendens att vara kortsiktiga, den största är oviljan att göra impopulära beslut för att kunna garantera väljarunderstöd i kommande val. Det är här som experterna kan vara långsiktighetens kämpar och se till att beslutsfattande håller en långsiktighet i åtanke. (Bickerton och Accetti, 2020:36) En av de stora skillnaderna från demokrati är att teknokratin saknar ansvarsutkrävande och representation vilket gör den mindre legitim.

Demokrati hade en växande trend efter andra världskriget, denna utveckling fortsatte efter kalla krigets slut och vid millennieskiftet. Ett tecken på detta är att en stor del av världens befolkning lever i länder som åtminstone definierar sig som demokratiska (Butler, 2021:1). Detta betyder i praktiken inte att alla dessa länder som definierar sig som demokratiska verkligen är det. I verkligheten är det en minoritet av jordens befolkning som på riktigt bor i ett land som uppfyller de kriterier som krävs för att landet ska kunna klassas som en demokrati. Demokratin står inför fler utmaningar, till exempel ineffektivitet i beslutsfattandet, sjunkande valdeltagande och politisk polarisering. Dessa problem kan minska medborgarnas förtroende för demokratiska institutioner och politiker. Ett tydligt exempel på en utmaning i en representativ demokrati är en viss ineffektivitet och tröghet (Butler, 2021:21–22). Trögheten kan visa sig till väljare som något negativt. I en värld där det är viktigt att uppnå snabba resultat och var medielandskapet är i snabb förändring finns det en stor press på politiken att leva upp till förväntningarna. Det finns flera faktorer som spelar in på varför politiken har svårt att möta dessa förväntningar. Trögheten är till viss mån en följd av att man vill garantera både laglighet och representationen inom politiska beslut. Det att besluten tar länge att genomföra kan vara en följd av att landet har ett fungerande politisk maskineri var rättsstatsprincipen uppfylls och politiska aktörer agerar enligt gemensamma spelregler. Politiken har också inom västvärlden blivit professionaliserad och dessutom finns det ojämlikheter med valfinansiering vilket fortsätter att göra det svårare för allmänheten att aktivera

sig (OECD, 2016:22–23). Detta leder till att det är svårt för utomstående att tävla med etablerade partier och invalda politiker.

Syftet med denna avhandling är att belysa teknokratins förhållande till demokrati i Finland. Mer specifikt ligger fokuset på hur stöd för demokrati och politiker samverkar med medborgarens stöd för teknokrati.

2.2. Problemdiskussion

I likhet med andra statsskick har representativ demokrati sina egna svårigheter och utmaningar. I ett samhälle där klimatförändring, energiomställning och ekonomiska utmaningarna alla bildar ett nät av komplexa problem kan man inte förvänta sig att politiker eller allmänheten alltid har all nödvändig kunskap för att kunna hitta lösningar. Detta leder till svårigheter att fatta effektiva och informerade beslut. Därför behövs det expertkunskap för att kunna hantera de mångfacetterade och tekniska utmaningarna. Problemmområdet som min avhandling fokuserar på är teknokrati, som är en utmaning för den moderna representativ demokratin (Caramani, 2020). I en teknokrati är det experter som styr samhället och gör besluten, deras makt legitimeras av deras tekniska kunnande och expertis. Att hitta lösningar till de komplexa problemen är en stor utmaning för politikerna och speciellt i krissituationer kan det leda till mer teknokratiskt beslutsfattande. En teknokrat behöver inte oroa sig för att bli omvald och behöver därför inte göra tidskrävande politisk kampanj. En teknokrat behöver inte vara rädd för att fatta impopulära beslut och möta folkets ilska som följd. Medborgare skulle inte behöva aktivera sig politiskt utan en teknokratisk regim skulle sköta den biten. Men befolkningen vill knappast ge ifrån sig sin egen makt och hur skulle man kunna legitimera en teknokratisk regim? Hur går det ifall teknokratin tappar folkets förtroende och de vill ha en ny regim? Det är denna paradox mellan representativ demokrati och ett behov av experter som är aktuell i moderna demokratier.

2.2. Syfte och forskningsfråga

Syfte med denna avhandling är att undersöka hur stöd för demokrati och förtroende för politiker påverkar stödet för teknokrati i Finland. Med en kvantitativ analys av enkätdata har avhandlingen

som mål att öka förståelsen för hur förtroende för politiker och stödet för demokrati kan påverka allmänhetens uppfattning om teknokrati och experters roll i politiken. Avhandlingen belyser en nutida utmaning mot den traditionella formen av politisk representation. Det grundläggande begreppet som är av intresse för denna avhandling är teknokrati. Teknokrati kan ses på olika sätt men det viktiga är att det är ett statsskick som leds av experter som gör besluten.

Avhandlingens forskningsfråga är: *hur påverkar stödet för demokrati och förtroendet för politiker stödet för teknokrati?* Analysen behandlar hur stödet för demokratin påverkar i vilken utsträckning man förespråkar ett teknokratiskt beslutsfattande och hur förtroendet för politiker medierar sambandet mellan dessa två faktorer. Väljarnas syn på teknokrati kan se olika ut, faktorer som ålder och kön kan ha en stor inverkan på ifall det finns stöd eller inte för en mer teknokratisk utveckling. Därför inkluderas kontrollvariabler för kön och ålder.

2. Teoretiskt ramverk

I detta kapitel redogörs begreppet teknokrati samt dess ursprung. Sedan diskuteras teknokratins roll i samhället, främst ur ett europeiskt perspektiv, samt hur modern forskning kring teknokrati ser ut. Därefter skiftar fokuset till attityder gällande teknokrati. Syftet är att belysa faktorer som kan leda till mer stödande attityder för teknokratiskt beslutsfattande. Avslutningsvis presenteras hypoteserna, vilket kommer att fungera som en övergång till metod- och materialkapitlet.

Studier inom politik kan förenklas till två sidor. Helt som i ekonomi var utbud och efterfrågan styr marknaden kan man se på politik som utbud (politikernas och organisationers output i den politiska processen) och efterfrågan (medborgarnas input/kritik/påverkan på den politiska processen) (Easton, 1965). I början av det teoretiska ramverket fokuseras på utbudssidan: vem är teknokrater, hur legitimerar den politiska eliten teknokrati och varför den har uppstått. Sedan skiftar fokuset till medborgarnas sida, det finns bevis på att det finns en ökad trend som förespråkar mer teknokratiskt beslutsfattande i Europa (Bertsou och Caramani, 2020:5). Vad tycker medborgarna om teknokrati och vad finns det för faktorer som skulle kunna leda till ett ökat stöd för teknokratiska processer? Teknokrati kan uppfattas på olika sätt av medborgare, utgående från deras erfarenheter av det politiska i samhället (Valbruzzi, 2020:115). Denna del är dock inte teoretiskt lika starkt rotad som output sidan.

2.1. Teknokrati som begrepp och dess ursprung

Teknokrati är inte ett helt enhetligt begrepp men det kan ses som en utmanare till demokrati. Teknokrati är ett statskick var makten ligger hos experter som legitimeras av att de har den bästa kunskapen och kan därför göra de bästa besluten (Caramani, 2020:4), medan demokrati bygger på att folket har makten och i en representativ demokrati är det folket som väljer beslutsfattarna. I den verkliga politiska vardagen finns det inga exempel på ren teknokrati, men det finns tillfällen då regimer kan klassas som teknokratiska.

Teknokrati har haft en historia i USA som en ordentlig politisk rörelse. Den uppstod under 1930-talet och representerade ett alternativt sätt att lösa de ekonomiska problemen som orsakades av

den stora depressionen. Teknokrati var alltså ett alternativ till den marknadspolitiskt demokratiska modellen som var och ännu är dominerande i USA. Tanken var att teknologin kommer att vara dominerande i framtiden och att det inte finns en poäng för alla att engagera sig politiskt utan att en grupp experter kan styra samhället bäst. Rörelsen fick däremot inte tillräckligt med politiskt stöd vilket ledde till att som enskild rörelse gjorde teknokratin inget genomslag i USA. Franklin D. Roosevelts New Deal och den ekonomiska återhämtningen efter recessionen var en orsak till att stödet för teknokrati sjönk och framtidstron inom USAs politiska system återvände (Britannica, 2009). Detta är i skrivande stund den enda stora politiska rörelsen som öppet förespråkat teknokrati.

Det finns också argument för att Sovjetunionen skulle ha varit en form av teknokratisk stat eftersom medlemmarna i politbyrån ofta hade ingenjörsutbildning och argumenten för deras val hade en viss teknokratisk karaktär. Friedrich Engels hade som en tanke att den kommunistiska staten skulle fokusera på produktionen av gods istället för politik och att detta administrativa synsätt skulle leda till att staten som sådan inte skulle existera längre (Cole, 2023). Detta skulle också innebära att det inte finns behov för politik på samma sätt som vi har i dagens samhälle. Singapore kan också lyftas upp som ett exempel på en nästan teknokratisk stat. Singapore beskrivs som en stat som är högt teknologiskt utvecklad och som styrs utgående från ett parti som beskrivs vara populärt tack vare sin teknokratisk effektivitet (De Veer och Straughan, 2021). Singapore är trots det en parlamentarisk representativ demokrati med president som statsöverhuvud.

Trots att teknokratin som en politisk rörelse inte slog igenom så lever teknokratiska trender vidare. Teknokratiskt beslutsfattande spelar en roll i politiken och begreppet används i forskning. Bickerton och Accetti (2020) går tillbaka till Plato för att hitta de första argumenten för teknokrati. I sin ideala stat tyckte Plato att kunskap och expertis var något som behövdes för att göra kloka och effektiva beslut. I antikens Grekland ansågs politik vara en slags vetenskap vilket ledde till åsikten att det var viktigt att ha expertis inom politik för att kunna anses som passande för att fatta politiska beslut. Därför var Plato kritisk mot demokrati eftersom han ansåg att det inte finns en garanti att folket är tillräckligt kunniga för att vara skickliga ledare och fatta de bästa besluten. Han menade också att det finns en risk att demokratin blir offer för demagoger som med sin popularitet kan ta över ett land men att de sedan inte klarar av att styra det. Ett mer modernt

argument är att teknokrati och demokrati kan leva sida vid sida var vissa komplexa beslut tas av teknokrater och andra beslut av demokratiska institutioner. Tanken här är att teknokratin är legitim så länge den håller sig till ett visst specifikt område istället för att spilla över hela demokratiska processen. (Bickerton och Accetti, 2020:32–35)

En central del för det teknokratiska argumentet är att teknokraterna inte är bundna till det politiska systemet. Oberoende experter anses inte påverkas av samma begränsningar som politiker, eftersom de varken behöver oro sig för omval eller förhålla sig till partipolitiska riktlinjer. Till skillnad från partibundna politiker, som måste hålla både sina väljare och partiet nöjda, förväntas experter kunna ha ett mera rationellt och självständigt tillvägagångssätt. Argumentet för teknokrati menar att experter, genom sin sakkunskap är bättre lämpade för beslutsfattande än politiker som valts av en allmänhet som inte nödvändigtvis besitter tillräcklig förståelse för politik eller samhälle i stort (Caramani, 2020:4).

En viktig distinktion när det gäller teknokrati är att det inte innebär vanlig expertinvolvering. I Finland är experter involverade i förberedande arbete då det kommer till beslutandeprocesser. Det betecknas först som en teknokrati om den slutgiltiga beslutsfattande makten ges till experter (Sánchez-Cuenca, 2017). Teknokrati förekommer inte enbart i demokratier, utan kan även ha en roll inom auktoritära stater. I en militärjunta kan exempelvis ledare bli tillsatta på grund av sin militära expertis (Tortola, 2020:66). Diktaturer behöver också experter för att kunna fatta effektiva beslut. Utan deras medverkan skulle det vara ytterst svårt att komma fram till beslut med avsedd effekt (Caramani, 2020:2). Speciellt under coronapandemin hade experter en betydelsefull roll i utformningen av restriktioner som påverkade miljontals människor (Boin m. fl., 2021:27). Expertkunskap utgör således en viktig komponent inom alla regimer.

Förhållandet mellan teknokrati och demokrati är komplext. En av orsakerna till detta är att demokrati i sig själv sällan är en entydig och enkel styrform. Sánchez-Cuenca (2020) delar upp synen på demokrati på två sätt. Den ena är en individuell dimension där demokratins roll är att skydda den enskilda individen och se till att individen har påverkningsmöjligheter. Individen har både rättigheter och skyldigheter gentemot kollektivet. Den andra dimensionen är den kollektiva

var demokratin har den viktiga funktionen att se till att besluten påverkas av kollektivet och att i alla beslutsfattande har kollektivet en roll. Kollektivet har som skyldighet att skydda individen och se till att individens rättigheter inte blir kränkta medan individen måste ta del av kollektivet för att kunna vara med och fatta beslut. Därför skyddar demokratin också kollektivet från att en individ skulle få för mycket enskild politisk makt. Sánchez-Cuenca (2020) argumenterar för att teknokrati är en utmaning för demokratin som ett kollektiv men inte att det nödvändigtvis behöver vara en utmaning mot den individuella dimensionen av demokratin (Sánchez-Cuenca, 2020:44). Detta betyder att en teknokratisk stat kan skydda den enskilda individens rättigheter och att en individ kan känna sig relativt trygg i en teknokrati. Individen har däremot svårt att kunna aktivera sig i beslutsfattande och har politiskt väldigt liten makt då det inte finns mekanismer för att organisera sig och representation är inget som prioriteras i en teknokrati. På detta sätt hindrar teknokratin kollektivet från att vara en del av beslutsfattandeprocessen.

Bertsou och Caramani (2020:93) beskriver teknokrati som en motpol till demokrati. De viktigaste aspekterna av teknokrati kan ses som elitism, anti-pluralism och framhävandet av det vetenskapliga. Med elitism menar man att det är de bästa som ska ha makten, detta går bra ihop med anti-pluralism alltså att mångfald inte behövs i beslutsfattande eftersom de bästa är redan med, inte heller representation är av vikt. Vetenskaplighet är väldigt viktigt eftersom det är från vetenskapen, det tekniska kunnandet som teknokratin legitimerar sin verksamhet. Vetenskapen lyfts alltså över politiken och blir en av de viktigaste legitimerande faktorerna för teknokratin. Det fungerar också som en avpolitiserad faktor och gör beslutsfattandet mera neutralt med att hänvisa till vetenskapen. Experternas roll syns också i hur många politiker gör kampanjer och kommunicerar till väljare. Faktabaserat beslutsfattande är en viktig del av deras politik. Detta betyder i sin tur att de som för fram fakten är i en viktig roll, i detta fall experter. Exempelvis Finlands regerings pressmeddelande från 2021 lyfter tydligt fram hur faktabaserat beslutsfattande är en viktig aspekt av regeringens arbete och att ambitionen är att i framtiden också satsa på vetenskaplig kunskap och data (Statsrådet, 2021). Trots att man förespråkar faktabaserat beslutsfattande innebär det inte att beslutsfattande i sig skulle vara opolitiskt. Alltid när man tillämpar fakta i ett beslut blir fakten politiserad och då uppstår ett politiskt beslut. Därför går det inte att separera fakten från politiken och därför är det svårt att påstå att det bara skulle finnas ett rätt beslut (Caramani, 2020:2).

Sánchez-Cuencas (2020: 44) menar att "*teknokrati härstammar från demokratins och sanningens tvist*", alltså hur kan demokrati se till att uppnå sanning om det är folket som ska styra och inte sanningen. Sánchez-Cuenca (2020:44) menar att det inte finns någon orsak att ha politiker ifall det skulle finnas ett sätt att fatta 100% rätta beslut. Men eftersom det inte finns ett sätt att garantera det så behövs politiker som väljs av kollektivet och med den mekanismen kan ansvarsutkrävning ske och kollektivet kan genom röstning välja bort politiker som inte längre åtnjuter deras förtroende. Detta kan också klassas som negativ demokrati och syftar på de sätten som demokrati kan utföra sanktioner och på så sätt korrigera felsteg. Demokratins sätt att utöva ansvarsutkrävning är därför stabil. Den positiva sidan av demokratin är då folk kan rösta och på andra sätt ta del av politiken. I en teknokratisk stat skulle båda dessa faktorer saknas.

Demokrati anses vara ett ideal som man strävar efter, men att en ren demokrati i praktiken inte går att uppnå (Elazia m. fl., 2024). I alla former av demokratier finns det problem, till exempel korruption. Men så länge det finns självständiga val och ett representativt system kommer statsskicket aldrig kunna klassas som ren teknokrati. Däremot finns det vissa personer inom politiken som kan kallas för teknokrater. De kan vara till exempel politiska medarbetare som har nått sina positioner tack vare sin expertis inom ett visst område och som besitter en makt att kunna påverka politiska beslut.

Teknokrati kan alltså syfta på en form av statsskick, alltså ett sätt att organisera förvaltningen, det är mera ett teoretiskt koncept än en politisk verklighet. Det andra sättet är teknokrati som en hybridform. Detta är teknokratiska institutioner eller regeringar som existerar inom politiska ramar.

2.2. Problematiken kring teknokratin och dess roll i det moderna samhället

Teknokratins största utmaning gentemot den representativa demokratin är att den flyttar makten bort från folket i allmänhet och på så sätt saknar legitimitet. En ren teknokrati i verkligheten stöter på många praktiska problem: Hur väljs experterna, vad händer ifall experterna inte kommer överens i vissa frågor och hur överförs makten inom en teknokrati? Dessa frågor är viktiga

eftersom de visar att det inte är lätt att genomföra en ren teknokrati. Därför är det mer effektivt att se teknokrati som ett fenomen som på varierande nivå genomsyrar statskick.

Både representativ demokrati och teknokrati är elitistisk. För att bli invald måste man tävla med de andra kandidaterna om vem som får flest röster. Detta leder till ett system där det är den populära eliten som blir invald. En viss sorts teknokrati kan uppstå ifall väljarna genom sitt röstande skulle föredra experter framom politiker. Detta kan vara osannolikt ifall de som är politiskt aktiva (alltså personer som röstar) i regel inte har starkt stöd för en teknokratisk utveckling (Bertsou och Pastorella, 2017).

Teknokrati är i grund och botten ett elitistiskt statskick. Speciellt intressant kontrast blir detta med populismen som av sin natur är anti-elitistisk. Samspelet mellan populism och teknokrati är intressant, speciellt i länder som Frankrike och Italien där populism och teknokrati används ihop. Detta har lett till en slags ny politisk logik som har kallats för teknopopulism (Bickerton och Accetti, 2021:4-5). Trots sina starka skiljaktigheter kan teknokrati och populism alltså existera tillsammans i dagspolitiken, Caramani (2020:3) ser det som två sidor av samma mynt. Men här finns den distinktionen att författarna anser att Femstjärnerörelsen (italienskt populistparti) står mera för ett statskick där medborgarna är experten, tanken här är att medborgarna har rätt att bestämma eftersom de besitter kunskap (Bickerton och Accetti, 2020:58–59) medan La République En March (franskt ledande parti) är mera elitistisk var Macron och hans elit är de äkta experterna, Macron har ofta talat om hur expertis är en central del av den politiska processen men han använder sig också av populistisk retorik (Bickerton och Accetti, 2020:64). Bickerton och Accetti (2020:327) påpekar att populismen och teknokratin båda är emot den vanliga partipolitiken.

Man kan beskriva teknokrati på tre olika sätt. Den första är teknokrati som beslutsfattande metod, den andra är teknokrati som en form av regering och den tredje teknokrati som en informell regim. Teknokrati som en beslutsfattande metod betyder att teknokrater har tillgång till den politiska processen men de behöver inte själva nödvändigtvis göra besluten. Det handlar om teknokrati då politiska aktörer maskerar sina beslut som teknokratiska. Beslut som motiveras med att de är "objektivt rätt" eller för att vetenskapen visar att ett beslut är det bästa. Som tidigare konstaterats håller dock inte detta antagandet, eftersom politik är aldrig utan en värdeladdning. Teknokrati som

regering är då den verkställande makten i ett land utnämns på basis av att de har tekniskt kunnande. Distinktionen från traditionella politiker är att teknokraterna saknar partibok. På detta sätt uppfylls teknokraternas frihet från det politiska systemet. I och med att teknokraterna fungerar som en vanlig regering betyder det att de i den processen blir politiserade och därför behöver inte en teknokratisk regering nödvändigtvis vara ett hot mot demokrati. En teknokratisk regering är i sista hand en politisk regering och kan bli avsatt lika lätt som en vanlig regering. Den sista, teknokrati som en informell regim är den mest teknokratiska formen, här flyttas teknokratin ut från de politiska arenorna till sin egen sfär där teknokratin får leva autonomt. Detta är en till viktig distinktion att teknokratin styrka beror på hur autonomt det är. Denna form av teknokrati är svår att få empiriska bevis för då det kan vara svårt att få fram vad och vem alla som har påverkat i ett specifikt beslut. Till de informella teknokratiska regimerna kan räknas övernationella organisationer som kommer att bli mer behandlade i avsnittet gällande neoliberal teknokrati. (Tortola, 2020:62–73)

Ett problem med att åsidosätta medborgare från den politiska processen är att medborgarnas erfarenheter inte längre påverkar beslutsfattandet. Cole (2023) menar att det inte går att lösa samhällseliga problem ifall medborgare inte kan själva få påverka och uttrycka vad de tycker att är problemen som ska lösas. Då teknokrati är ett elit styrsätt som är i sin egen bubbla finns det inte något sätt att göra medborgarna, eller deras erfarenheter delaktiga i den politiska processen i en teknokrati. En till risk med teknokrati är en deterministisk ideologi som fokuserar enbart på teknologiska aspekten av problem och kan således bortprioritera aspekter som kultur och moral. Detta kan snäva beslutsfattandet till en alltför hög grad då medborgarnas erfarenheter och upplevelser blir bortglömda. Detta är också en aspekt som vidare underminerar legitimiteten i teknokratin, medborgares erfarenhet är också något som kan anses vara kunskap vilket betyder att det är en viktig del för beslutsfattandet som helhet (Cole, 2023).

Ett sätt att beskriva de utmaningarna som en politisk förvaltning står inför är med det så kallade triangelproblemet. För att en demokrati ska fungera behövs det rättsordning, effektivitet och representation. Problemet karaktäriseras av att det ofta går att uppfylla två av kraven men att ha alla tre som fungerande är svårt. För teknokratin faller representationen bort och speciellt

effektivitet är det som är teknokratins starka sida. Rättsordningen behöver inte heller vara ett hinder om teknokratin håller sig innanför reglernas ramar.

Alexiadou (2020) lyfter upp problemet med forskningen kring teknokrati. När det finns så många olika sätt att klassa teknokrater så blir det svårt att hitta en enhetlig definition. Detta försvårar också komparativa studier mellan länder då synen på teknokrati kan vara varierande. Alexiadou (2020) lyfter upp att experter kan ha väldigt olik påverkan på politiken på basis av sina egna målsättningar och önskemål. Exempel på varför politiker inte vill göra jobbiga beslut är att de är rädda att deras karriär kommer att gå under ifall beslutet de tar är impopulära. Alexiadou (2020) argumenterar att politiker är sällan lika ideologiska som vad de kan verka, vilket ökar deras chanser för att låta bli att fatta impopulära beslut. Dessutom har personvalskultur högre tendens att tillsätta en teknokratisk minister än en med partikultur. En teknokrats stora problem kan vara att diskutera med olika intressenter och andra politiker. Detta sätter dem i en sämre situation än en erfaren politiker som har haft mycket mera tid att lära sig hantera de olika utmaningarna som en politiker stöter på dagligen. Partidisciplin kan vara ett exempel som är svårt för en teknokrat att följa i och med att de har blivit valda för att få igenom sina teknokratiska beslut, inte att arbeta för partiet. (Alexiadou, 2020:131–133)

Det har gjorts forskning i hur många teknokratiska regeringar som Europa har haft. I forskningen kom det fram att en stor del av Europas regeringar inte är i hög utsträckning teknokratiska, utan de flesta är starkt rotade i politiska partier. Detta var en longitudinell studie och tog inte hänsyn till andra former av teknokrati än hurdana kopplingar regeringen har. Finlands regeringar ansågs vara betydligt mer partipolitiska än teknokratiska (Bertsou och Caramani, 2020:103). Enligt Wratil och Pastorella (2017) kan en teknokratisk regering klassas som en regering där statsministern inte har en bakgrund i något politiskt parti eller står för en viss ideologi. Wratil och Pastorella (2017) bekräftar också att detta är sällsynt i Europa. Det finns tecken på att experter som har fått en ministerpost har större chans att bli kvar vid makten ifall statsministern blir utbytt, till skillnad från de personerna med endast politisk erfarenhet (Semenova, 2020).

Teknokrater strävar inte nödvändigtvis själva efter att få den beslutsfattande makten. Det kan vara så att de via sitt uppdrag förväntas fatta vissa beslut, vilket i vissa fall kan försätta teknokraten i en obekväm position. Därför är det väsentligt att komma ihåg att den teknokratiska makten ofta ligger lika mycket i institutionen och i ett uppdrag som det gör i en enskild individ. Lika mycket som politik inte kan undvika teknokrati, kan teknokrati i praktiken inte heller undvika politiken (Tortola, 2020:62–65).

En till orsak varför teknisk specialisering är viktig berör hoten som kan drabba samhällen. En av orsakerna varför samhället är uppbyggt i stater är för att kunna kontrollera och hantera hot såsom krig, pandemi och ekonomiska kriser. Ett sätt att effektivisera processen är genom experter som sitter på kunskapen att utvärdera och möta utmaningarna. En demokrati fungerar för att det går lätt för väljarna att välja nya ledare ifall de inte är nöjda med de nuvarande. Inom teknokratiska organisationer som ECB är den negativa makten inte lika starkt närvarande. Detta innebär trots allt inte att teknokraterna är helt utan press att visa allmänheten vad de går för och möta kritik på ett konstruktivt sätt. Detta visar att teknokrati kan bli påverkad utifrån sätt och att de känner ett ansvar att svara på kritik på ett ordentligt sätt (Van der Veer, 2020:75–88). Det finns belägg för att regeringar tenderar att bli mer teknokratiska under krissituationer (Wrutil och Pastorella, 2017).

Kritiken mot teknokrater kan också bli såpass stor att de måste avgå eller lämna sina poster. Detta kan ske ifall den yttre pressen för dem blir för stor att klara av eller om de politiska aktörerna som gav positionen till en teknokrat bestämmer sig för att ta positionen ifrån dem (Dargent, 2020:255.) Det är inte heller alltid möjligt för dem att få igenom de politiska besluten som det var tänkt att de skulle genomföra då de fick sin post, en av orsakerna varför experter är viktiga för politiker i ekonomiska kriser är för att man vill visa till investerare att man klarar av att hantera en situation. Faktorer som partidisciplin eller annan påtryckning inifrån ett parti kan också bidra till att teknokrater kan ha svårigheter att driva igenom sina beslut (Alexiadou, 2020:132–133).

Ekonomiska kriser är också en orsak för politiker att till större del lita sig på teknokrater eftersom det kan hända att de själva kommer att ta skada från ekonomiska beslut. På detta sätt skyddar politiker sig själva från kostnaden av svåra ekonomiska beslut. Detta kan i sin tur också leda till

att det blir en press för kommande beslutsfattarna att fortsätta den teknokratiska trenden vilket vidare ger teknokratin en stabil position inom förvaltningen. Teknokraternas möjligheter att stanna kvar vid makten kan också bero på inom vilket område de är experter inom (Dargent, 2020:222).

Institutionaliseringen av teknokratin är en viktig del av stabiliteten och långvarigheten för teknokratisk påverkan. En till tanke är att experter alltid är ansvarsfulla till skillnad från politikerna. Teknokratin för samman ekonomiska intressen och jobbar specifikt för att främja dem. Dargent (2020) uttrycker ändå kritik mot denna teori och anser själv att teknokraterna till slut påverkar politiken ur ett bredare perspektiv. För att teknokratin ska bli institutionaliserad kräver det enligt Dargent (2020) flera starka aktörer, den politiska kostnaden måste fungera, politiska agendan ska vara tillräckligt stark och teknokratin behöver tillräckligt med resurser för att genomföras.

Teknokraterna kan ha mer information än politikerna vilket sätter dem i en mäktigare situation. Detta händer speciellt i länder med svagare demokratier var det finns större svängrum för enskilda starka aktörer (Dargent, 2020:221–222). Centeno (1993:314) lyfter upp tre frågor som ska ge svar på hur stark en teknokrati är i en stat, den första handlar om hur stark teknokratin är i de högsta förvaltningsområdena, den andra är hur stor makt de teknokratiska institutionerna har och den sista är ifall det finns teknokratisk partiskhet i de beslut som fattas.

Politisk svaghet kan leda till teknokratisk styrka. Detta behöver inte betyda att experterna är helt utan räckhåll för kritik. Enligt Dargent (2020) blir de ofta mer ifrågasatta än vad allmänheten är medvetna om. I vissa fall kan experterna utforma politik som bättre motsvarar allmänhetens önskemål än vad politikerna själva kan. Samtidigt bör man inte förbise att även experterna kan bli påverkade av specifika intressegrupper och att deras agerande lika väl kan leda till problem som försvagar och urholkar demokratin (Dargent, 2020:228).

Men hur ser teknokratin ut i Finland och vilka av dessa konceptuella former passar bäst in i den finländska kontexten? Då man analyserar de tre modellerna av teknokrati blir det ganska uppenbart att allt i dagspolitiken kan bli aningen ihopblandat. Det finns ingen akademisk litteratur som skulle tyda på att Finlands regeringar skulle ha varit teknokratiska men i alla fall i

beslutsfattandeprocesser kan teknokrati spela en stor roll. I Finlands fall är det svårt att mäta teknokrati som en beslutsfattande metod och det har inte blivit desto mer internationellt forskat (Tortola, 2020:70). Teknokrati som informell regim har en inverkan på Finland i och med EU och dess institutioner.

I Finland är teknokratin inte lika etablerad som i andra europeiska länder. Speciellt inom socialsektorn har Finland inte haft en enda teknokrat men nog inom finanssektorn. Denna studie gjordes med hjälp av data från 1980–2015 (Alexiadou, 2020:137).

Finland har haft tre teknokratiska regeringar, von Fieandt (1957), Lehto (1963) och Liinamaa (1975). Orsaken till att dessa regeringar räknas som teknokratiska är för att statsministern i fråga saknar en partipolitisk koppling. Det som inskränker dessa regeringars makt är att de alla tre varade i mindre än ett år (Valbruzzi, 2020:119). Orsaken till varför dessa regeringar formades var för att ha en fungerande regering då de politiska partierna inte lyckades forma en regering (Valbruzzi, 2020:121). Dessa regeringar hade en mindre roll inom den finländska politiken och förde inte med sig desto större förändringar.

Teknokratin har alltså inte haft ett stort genomslag i Finland. En av orsakerna till detta kan vara det väletablerade partisystemet som Finland har (Valbruzzi, 2020:127). De finländska partierna ser alltså till att politiken inte blir avpolitiserad och ser till att de teknokratiska trenderna som existerar alltid är under parlamentariskt inflytande. Finland har inte heller drabbats lika hårt som andra europeiska länderna av de kriser som skett under 2000-talet vilket innebär att det inte har funnits ett behov av att ändra på den politiska uppsättningen i Finland.

Rent teoretiskt kan man simplificera teknokratin ganska bra. Teknokrati baserar sig på experter, snarare än folket eller politiska representanter som fattar beslut. Det är i den empiriska verkligheten där denna teoretiska grund blir svår att identifiera. Demokratien förhåller sig alltid till teknokrati på ett eller annat sätt. Det kan vara rent fientligt mot det, som till exempel populism som motsätter sig eliten, både den politiska och tekniska, eller sen genom att den motsätter sig fakta. Därför ändrar teknokratin sin karaktär då den kommer in i den politiska arenan. Det kan vara som en

enskild regim, vilket i praktiken betyder ren teknokrati eller teknokrati som en regering eller förvaltningssätt. Teknokrati i form av regering är även empiriskt lättare att identifiera, exempelvis en regering där statsministern inte har en partipolitisk koppling. Trots detta kan en sådan regering utsättas för parlamentarisk press eller på annat sätt få tryck från andra politiska partier. Teknokrati som en förvaltning är knepigare att bevisa, det är då själva politiska processen är avpolitiserad (Valbruzzi, 2020:111–115).

Ett liknande koncept till teknokrati är skuggdemokrati. Skuggdemokrati grundar sig på antagandet att kostnaden för att sätta sig in i politiska frågor blir för hög för medborgare, detta antagande kan också användas som ett argument för teknokrati. Bickerton och Accetti (2020:35) kallar detta för rationell ignorans. Då är det lättare att utlokalisera beslutsfattandet. Vidare argument är att teknokratin skyddar individen från möjliga övertramp av majoriteten. Alltså att det inte finns en lika stor risk för teknokrater att diskriminera minoriteter som det till exempel skulle finnas bland vanliga politiker (Bickerton och Accetti, 2020:35).

Teknokrati kan jämföras med EU:s demokratiunderskott problem (Bickerton och Accetti, 2020:36). Demokratiunderskottet relaterar direkt till problematiken som lyfts upp tidigare gällande eurokrisen, dvs. institutioner som inte är direktvalda av medborgare. Enligt Majone (1998) är demokratiunderskottet inte ett problem eftersom de uppgifter som de specifika organen har är redan sådana som skulle få skötas av oberoende aktörer redan i vanliga fall. Så argumentet blir att teknokrati är redan en del av den demokratiska processen och det är bra att vissa frågor sköts av teknokratiska institutioner. Här är poängen att det sedan finns demokratiska institutioner (speciellt inom EU) som kan fungera som en negativ makt mot den teknokratiska biten. Problemet blir vem det är som i sista hand ska bestämma var gränsen går? Är det teknokraterna eller de demokratiska institutionerna? I detta fall belyser Majone (2009) att självdisciplin från teknokraternas sida är att föredra för att se till att besluten följer rätt utveckling. Detta förstärker teknokratins roll.

Teknokrati är ett stort fenomen som inte har forskats empiriskt i längre tid (Tortola, 2020:72). Detta leder till ett vanligt problem som är en del av samhällsvetenskaper. Alla stater och organisationer har sin egen version av ett visst problem vilket försvårar idealet av att ha en enhetlig

bild av ett fenomen. Därför är alla nya empiriska och teoretiska inlägg viktiga för att öka helhetsförståelsen.

2.2. Neoliberal teknokratins framfart

Neoliberalism är en politisk ideologi som har utvecklats från liberalismen. Ideologin fick stort genomslag i tiden efter kriget i Europa och spreds genom hela västvärlden med Milton Friedman som ledande figur. Neoliberalism går ut på att marknaden ska vara så fri som möjlig och isoleras från politiken. Åtgärder som att minska statens utgifter och begränsa fackförbundens makt anses som neoliberal politik (Lea, 2017:3–6). Neoliberalismen är en viktig ideologi för att kunna förstå den teknokratiska trenden i Europa och västvärlden.

I föregående kapitel togs det upp hur teknokrati skiljer sig från demokrati ur ett representationsperspektiv. Detta är också relevant för den neoliberal teknokratin. Ekonomiska experter anser sig själva vara bättre att göra beslut gällande marknadsfrågor som ska vara i hjärtat av politiken och styra samhället mot de rätta besluten. Ett av problemen i demokratin är att vissa individuella grupperingar har makt att ändra på statens beslut enligt sina egna behag. Då kan de göra detta på bekostnad av den stora allmänheten. Individuella politiker kan ha svårt att jobba emot detta eftersom det inte finns incitament eller mekanismer för att de ska kunna motverka problematiken tillräckligt. Då är den neoliberal teknokratin ett alternativ som lyckas med hjälp av ekonomerna att förhindra mäktiga intresseorganisationer från att själva dra makten åt sitt eget håll. Vissa kritiker anser att den enda demokrati kan åstadkomma är den negativa makten, att få bort impopulära beslutsfattare. Enligt detta kan demokrati inte se till att allmänheten får sin vilja igenom, eftersom allmänheten är såpass splittrad. Den neoliberal modellen ställer sig alltså kritiskt till antagandet att folket vet bäst. (Sánchez-Cuenca, 2020:50–51)

Neoliberalismens tanke med staten är att garantera marknadernas frihet. Ett exempel på neoliberal teknokrati i världen kommer från Sydamerika som redan länge haft en stark tradition av teknokrati. Det är här som kopplingen mellan teknokrati och auktoritarism har blomstrat (Dargent, 2020:216). Detta var alltså på 1900-talet i Argentina under Pinochet. Ett försök på en liberal diktatur. Ett annat

mål är att minska demokratins makt så att den inte kan göra dåliga beslut som kan leda till katastrofala följder (Sánchez-Cuenca, 2020:53).

Huvudpoängen är att i den neoliberala världen är demokratin funktionsduglig så länge den inte påverkar den ekonomiska politiken. Teknokrati kan tillåta att allmänheten får identifiera de områden av politiken som hör till allmänna intressen. Men att sköta dessa intressen anser den neoliberala teknokratin att den är mer kapabel än demokratin eftersom demokratin i sig via sin tävling för allmänhetens understöd slutligen kommer fram till en situation där det finns vinnare och förlorare. Det neoliberala tankesättet är däremot skeptisk mot att det överhuvudtaget existerar ett allmänt intresse och argumenterar för att hur man än vänder och vrider på beslut så kommer det alltid att finnas en förlorare. Minskandet av regeringars kontroll över den monetära politiken är en internationell trend och de flesta regeringar har gjort detta helt frivilligt. Enligt Sánchez-Cuenca (2020) var slutet på eurokrisen ett exempel på hur teknokratin kan bli politisk, problemet här är att de politiska besluten togs av de institutionerna som i sig ska vara opolitiska, en paradoxal situation i en neoliberal teknokrati men illustrerar hur svårt det är att göra politiska beslut opolitiska. Populism kan anses vara en reaktion mot den neoliberal ideologin som hindrar den stora allmänheten från att påverka ekonomisk politik. (Sánchez-Cuenca, 2020:55)

Efter eurokrisen har EU:s institutioner blivit mera rigida och kapabla att klara av nya utmaningar (Târlea och Bailer, 2020:147). Enligt Bertsou (2021) var det eurokrisen som ledde till att teknokrati blev ett viktigt samtalsämne i Europa. Eurokrisen var en del av globala ekonomiska recessionen runt 2010-talet. USAs låntagningsproblem på bostadsmarknaden var också en av orsakerna till att ekonomin i Europa rubbades, eftersom USA är en av världens största ekonomiska aktörer. I Europa hade vissa EU-medlemsländer blivit sporrade till att låna åt medlemsländer som hade blivit sporrade att ta billiga lån. I och med att den ekonomiska tillväxten stannade av i Europa fick dessa medlemsländer svårt att betala sin statsskuld. Snabbt förklarar så ledde detta till att den så kallade "trojkan", EK, IMF och ECB utövade stort inflytande över politiken i vissa EU medlemsländer under eurokrisen (Sánchez-Cuenca, 2017). Dessa organisationer krävde att de medlemsländerna som skulle få stöd måste göra omfattande nedskärningar för att kvalificera för stödpaketet. Detta var mycket impopulärt bland befolkningen i dessa länder och ledde till protester och oroligheter. En till orsak till att trojkan väckte starka reaktioner var för att det var icke-demokratiskt valda

internationella institutioner som utövade makt över suveräna stater. Ett tydligt exempel på hur EU medlemsländer måste ge ifrån sig en del av sin suveränitet åt andra aktörer för att kunna vara med i gemenskapen. Det är också ett tecken på hur internationella organisationer kan ha en stor roll i politiken och ett tydligt tecken på att de kan och använder sin makt om de anser att det behövs.

EU anses vara ett exempel på en organisation som har en hög nivå av teknokratiskt beslutsfattande (Stie, 2012). Av EUs institutioner är det EK och ECB som brukar få kritik för att vara teknokratiska. EKs roll inom unionen är att komma med lagförslag och är den verkställande delen av förvaltningen. Kommissionärerna väljs oftast direkt av medlemsländernas största parti och är därför inte ett demokratiskt valt organ. Men alla kommissionärer måste godkännas av det folkvalda EP och utan EP kan inte EK få igenom sina lagförslag. Med detta är det meningen att se till att det finns demokratisk ansvarskrävning över EK och att de inte kan handla i ett politiskt tomrum. EK utövar stor makt och som ofta brukar vara fallet får de mera makt i en ekonomisk krissituation.

Enligt Sánchez-Cuenca (2020:45) är det den neoliberal teknokratin som har störst inflytande inom den nuvarande teknokratin. Neoliberal teknokrati skiljer sig från klassisk teknokrati på det sättet att det är just inom ekonomi som den neoliberal teknokratin är aktiv. Målet är alltså att frikoppla ekonomin och de ekonomiska besluten från den demokratiska processen. En ren teknokrati ska beröra alla politiska dimensioner till skillnad från den neoliberal teknokratin som i praktiken bara påverkar den ekonomiska aspekten. Men i en värld där ekonomin har en betydande roll inom hela samhället så har det långtgående effekter att ekonomiska beslut görs på en teknokratisk nivå. Ofta är det de ekonomiska verkligheterna som sätter ramarna för vad politiken i ett land kan uppnå. I val brukar synen på den offentliga ekonomin vara en stor vattendelare bland politiska partier i Finland och i och med att Finland är med i EU och omfattas via det av ECB, EK, IMF och de andra neoliberal finansinstitutionerna som Världsbanken och WTO, så kan man dra slutsatsen att den neoliberal teknokratin har en påverkan på finländsk politik. Det som gör IMF, Världsbanken, ECB, WTO och EK speciella är att de inte är valda i direkta val men sitter på en väldigt stor makt som legitimeras av deras expertkunskap, vilket gör dem till teknokratiska (Caramani, 2020:8).

En aspekt som stärker den neoliberal världssynen är tanken av att finansministerposten är den näst högsta posten i en regering (Alexiadou, 2020:133). Alexiadou (2020:136) menar att en stor del av teknokraterna kan klassas som ekonomer, vilket har ett starkt samband med den neoliberal teknokratin. Men det finns professorer som också kan ses som teknokrater i sina specifika områden. Lättast går det att identifiera teknokrater inom finanssektorn men inom socialsektorn är det svårare. Till exempel fackföreningsledare kan vara svåra att klassificera. Det finns empiriska bevis för att teknokrater som har en finansministers roll har större sannolikhet att driva igenom impopulära ekonomiska beslut än politiker (Alexiadou, 2020:144). Detta stärker antagandet att teknokrater kan bota problemen som politiker har med att de inte vågar driva igenom politik som de är rädda att påverkar deras popularitet. Det finns också stöd för hypotesen att det är lättare för en teknokrat att vara i en finansministerpost än i en socialministerpost, en möjlig orsak är att det är lättare frågor att kunna handskas med som expert medan i de mer mjuka frågor krävs annan slags av politisk kunskap och nätverk som en teknokrat kanske inte har, till detta kan räknas diskussioner med politiker, byråkrater och media (Alexiadou, 2020:144).

I den neoliberal teknokratiska synen är det de ekonomiskt kunniga, speciellt inom de övernationella ekonomiska institutionerna som centralbanker som är de verkliga teknokraterna (Sánchez-Cuenca, 2020). I finländsk kontext så kan man också se FM som en i viss mån teknokratisk institution. År 2022 publicerade FM en publikation på det ekonomiska läget i Finland (FM, 2022:18–44). Det som ger detta papper en teknokratisk karaktär är att publikationen innehöll en lista på åtgärder som balanserar den finska statsekonomin. Vissa ställde sig kritiskt till detta redan från början, motargumentet här var att det bara var förslag, inget som politiker måste ta sig till. Det som gör detta intressant är att Samlingspartiet, som vann riksdagsvalet 2023, hade som en av de första frågorna till de andra riksdagsgrupperna ifall de håller med FM:s redogörelse och går de med på att göra omfattande nedskärningar som i praktiken är lyfta nästan direkt från FM:s lista (Keski-Heikkilä, 2022). Alla åtgärderna från FM:s lista kom inte med i det slutgiltiga regeringsprogrammet (Statsrådet, 2023:6) men det att Finlands regering sätter den ekonomiska politiken och nedskärningarna till limmet som håller ihop regeringen tyder på en viss teknokratisk trend. Det är ändå viktigt att påpeka att detta inte betyder att Finland på något sätt har en renodlad neoliberal teknokratisk politik men att det nog finns likheter mellan den neoliberal teknokratiska teorin och den finländska dagspolitiken.

Gradvis har teknokratin i Sydamerika kommit att påverka social- och hälsovårdspolitiken också. Dargent (2020) hävdar att teknokraterna har en stor och viktig roll vilket gör relationen till de övriga politiska aktörerna väldigt självständig. Här är skillnaden från Europa att det är i krissituationer som teknokraterna ofta träder fram i Europa medan i Sydamerika har de en mer permanent stark position. Det behöver inte heller alltid vara ekonomiska kriser som leder till att teknokraterna får ökat stöd. Dargent (2020) gör också en koppling mellan internationalism och teknokrati. Experter visar åt internationella organisationer och aktörer att man tar en fråga på allvar och att experterna är kapabla av att samarbeta internationellt. Dargent (2020) lyfter upp att teknokratins styrka kan bero på en byråkratisk svaghet. I Sydamerika är det också vanligt att teknokraterna är beroende av deras politiska kontakt. När den politiska aktören som valde in dem slutar så gör teknokraten det oftast också, ibland kan också politikern själv avsätta teknokraten (Dargent, 2020:217–220). Alexiadous (2020) empiriska bevis för att teknokrater inom socialsektorn skulle vara framgångsrika är inte så tydliga, men det finns enstaka fall var teknokrater inom socialsektorn både har klarat sig bra och dåligt, denna studie gjordes i Europa så den går inte att direkt jämföra med den sydamerikanska kontexten (Alexiadou, 2020:140–143).

Speciellt centralbankernas stora roll inom näringslivet kan ses som ett tydligt exempel på den neoliberal teknokratin (Ferrara m. fl., 2024). Centralbankerna är inte demokratiskt valda organ men deras beslut har väldigt stor effekt på den monetära politiken. Höjning eller sänkning av styrräntan är centralbankens största verktyg för att kunna påverka ekonomin och spelar därför en stor roll i ett samhälles konjunkturpolitik. Speciellt inom EU är enskilda medlemsländers påverkan på ECB väldigt liten, men det är priset som medlemsländerna får betala för att vara en integrerad del av den europeiska inre marknaden. Frågan om ansvarsutkrävning är speciellt svår för centralbankerna och de överinstitutionella organisationerna. Vem är det som har översikt över dem och vad finns det för åtgärder ifall det hittas bevis för att allting inte är så som det ska? I centralbankerna är det viktigt att vara politiskt neutral och att basera besluten på data och ekonomiska projektioner.

För att sammanfatta är teknokrati en utmaning i dagens demokratiska samhällen. Ett av de bästa exemplen på teknokrati är överstatliga institutioner som kan utöva stor makt över suveräna stater men det finns också exempel på teknokrati i mycket mindre kontexter. Teknokratin existerar inte i något tomrum utan har alltid ett förhållande till demokratin som helhet.

2.3. Attityder till teknokrati

Utgående från tidigare empiri finns det ett samband mellan skepticism mot den representativa demokratin och stödet för teknokrati (Bertsou och Pastorella, 2017). I deras forskning kom de fram till att det finns ett negativt samband mellan stöd för demokrati och stöd för teknokrati. Detta betyder alltså att attityder som stöder demokrati ofta leder till att man inte stöder teknokrati. Bertsou och Pastorella (2017) lyfter upp att största delen av forskning kring skepticismen fokuserar på de vanliga demokratiska institutionerna och har inte behandlat teknokrati i sig. (Bertsou och Pastorella, 2017)

Teknokrati kan ses mer som en skala var det kan både finnas mer eller mindre teknokratiskt inflytande. Begreppet skuggdemokrati passar bra in som en annan form av mer teknokratiskt beslutsfattande. Skuggdemokrati är ett begrepp som användes först av Hibbing och Theiss-Morse (2002) och gällde USAs medborgares syn på staten. Skillnaden mellan skuggdemokrati och teknokrati är att skuggdemokrati behöver inte uttryckligen vara experter som styr utan de kan också vara meriterade på andra sätt. Kopplingen mellan teknokrati och skuggdemokrati är att båda står för färre medborgerlig involvering. Hibbing och Theiss-Morse (2002:130) lyfter upp exakt vad som är problemet med teknokrati, hur kan man se till att dessa tekniska eliter skulle vara oberoende och inte korrumpade. Orsaken till att väljare stödjer skuggdemokrati är att väljare ibland inte är intresserad av vissa politiska frågor och att de tenderar att undvika konflikter och debatter (Hibbing och Theiss-Morse, 2002:132–135). Däremot är ett intressant fynd att väljare kan uttrycka stöd för skuggdemokrati samtidigt som väljare också är positiva till mer deliberativ och direkt former av demokrati (Bengtsson och Mattila, 2009). Det här tyder på att attityder som stöder teknokrati inte behöver utesluta en positiv syn på deliberativ demokrati.

Rapeli (2016) har forskat i finska medborgares attityder gällande teknokrati. I sin forskning har det kommit fram att ifall man är besviken med det politiska systemet så ökar stödet för teknokrati. Enligt forskningen har finska medborgare starkare stöd för demokrati än för teknokrati. (Rapeli, 2016)

I finländsk kontext har det gjorts forskning gällande väljarnas syn på teknokrati och andra former av demokratiska styren (Rapeli och von Schoultz, 2021; Bengtsson och Mattila, 2009). Rapeli och von Schoultz (2021) lyfter upp att skeptiska attityder till andra personers politiska sofistikeradhet kan leda till större stöd för teknokrati. Detta betyder att det inte alltid bara är skepticism mot politiska partier och andra institutioner som leder till ett större stöd för teknokrati.

Bertsou (2021) har analyserat ifall väljare föredrar att en politiker eller en expert gör ett visst beslut. I den forskningen görs det en distinktion mellan svåra och lätta frågor för att se ifall själva frågan har en påverkan på väljarnas beslut. Resultaten tyder på att väljare anser att experter föredras i förberedande arbeten för beslut men när det kommer till det avgörande beslutet så spelar det ingen roll ifall det är en politiker eller expert som gör det, med undantag för miljö- och klimatfrågor var expert beslut föredras (Bertsou, 2021). I Mexico var en stor orsak till att teknokratin slog igenom att medborgarna hade större förtroende för experterna än för politiker under en tid av ekonomisk kris. Detta ledde till att teknokratin fick ett större understöd (Dargent, 2020:223). Detta tyder på att röstare kan ha en effekt på hur teknokratin kommer att ha för understöd i ett land.

Utbildning har också en inverkan på attityder gentemot skuggdemokrati. Coffé och Michels (2014) kom fram till att personer med lägre utbildningsnivå mer sannolikt stöder skuggdemokrati men de kan också stöda direkt demokrati vilket står i kontrast med teknokrati. Utbildning hade också en positiv effekt för stöd för teknokrati i Europa (Lobo och McManus, 2020:7).

Trots att man ofta behandlar teknokrati och demokrati som motpoler betyder det inte alltid att medborgarnas stöd förhåller sig så. Forskning inom EU tyder på att medborgare kan stödja de nationella regeringarna samtidigt som de också stödjer teknokrati. En positiv syn på EU leder också till starkare stöd för teknokrati. Denna forskning fokuserade mest på GIIPS länderna

(Grekland, Island, Irland, Portugal och Spanien) som påverkades mest av eurokrisen (Lobo och McManus, 2020:213).

2.4. Hypoteser för den medierande analysen

Hypotes H1a = Stöd för demokrati har en positiv effekt på förtroendet för politiker. Finland är generellt sett ett land med högt stöd för demokrati (Bäck och Kestilä, 2009). I europeisk jämförelse har Finland också ett högre förtroende för politiker (Söderlund, 2019:46). Utgåendet från detta frågar denna hypotes ifall stödet för demokrati kan ha en positiv effekt på förtroendet för politikerna.

Hypotes H1b = Förtroendet för politiker har en negativ effekt på stödet för teknokrati. Enligt Rapeli (2016) kan besvikelse i de politiska institutionerna leda till stöd för teknokrati. Eftersom politiker är aktiva i politiska institutioner så får denna hypotes stöd från Rapelis (2016) bidrag till teorin kring finska medborgartityder.

Hypotes H2 = Stöd för demokrati har en negativ effekt på stödet för teknokrati. Hypotesen bygger på Bertson och Pastorellas (2017) resultat som kom fram till att stöd för demokrati hänger ihop med negativt stöd för teknokrati.

3. Metod och material

Syftet med avhandlingen är att analysera hur stödet för demokrati och förtroendet för politiker påverkar stödet för teknokrati. Teknokrati är i skrivande stund ett mycket aktuellt tema inom statskunskapen och har inte en lång tradition av forskning. Därför är det av vikt att studera teknokratiska attityder eftersom tidigare forskning har pekat på teknokrati som en utmaning för den representativa demokratin. (Caramani, 2017; Bertsou och Caramani, 2020)

Ett centralt begrepp i denna avhandling är teknokrati. Teknokrati kan beskrivas för expertvälde och utgör därmed en motsats till demokrati, där det är experter som styr istället för folket eller förtroendevalda politiker. Avhandlingens forskningsfråga är: *hur påverkar stödet för demokrati och förtroendet för politiker stödet för teknokrati?* Syftet med detta kapitel är att redogöra för valet av forskningsdesign, material och metod. Kapitlet innehåller även en genomgång av styrkor och svagheter kopplade till de metodologiska val som gjorts.

3.1. Forskningsdesign

Det finns inte alltid lätta svar på hur man ska genomföra en undersökning och därför är det viktigt att argumentera och kunna motivera val av forskningsdesign. Denna studie utgör en kvantitativ analys baserad på enkätmaterial. Ur ett bredare perspektiv grundar sig analysen på en positivistisk kunskapssyn med det teoretiska materialet som en viktig grund för analysen men var empirin har en avgörande påverkan på resultatet. Val av forskningsdesign beror dels på att kunna generalisera resultaten och få sådana resultat som kan representera en stor del av den finländska befolkningen. Avhandlingen är teoriprovande och har förklarande ambitioner (Esaiasson m. fl., 2012:88–89). Fördelen med kvantitativ statistisk analys är att den ger konkreta kvantifierbara resultat som går att analysera. Kvantitativa metoder möjliggör ett större sampel vilket ökar på forskningens reliabilitet och generaliserbarhet. Validiteten är också klar och tydlig då det baserar sig på ett frågeformulär som tydligt lyfter upp de variablerna som man har tänkt undersöka. Det betyder ändå inte att man ska ta operationaliseringen för givet. Inom samhällsvetenskaper kan det ofta finnas motstridiga tolkningar gällande fenomen, som till exempel teknokrati i detta fall.

Stöd för teknokrati kommer att operationalisera med påståendet: *Vad har du för åsikt av följande påståenden? Låta enskilda branschens experter bestämma.* Denna fråga är ställd i en skala från 0-10 ju mer man håller med påståendet desto mer stöd har man för teknokrati och vice versa.

Trots att kvantitativ statistisk analys av enkätmaterial är en vanlig och accepterad metod att genomföra forskning så har den sina nackdelar också. För en kvantitativ statsvetare kan det finnas fallgropar som att man inte förankrar sin forskning i tillräckligt mycket teori. Teorin borde motivera val av variabler, hypoteser och är därför så viktig. Utöver det så har svarsprocenten på enkätmaterial haft en sjunkande trend (Egglestone, 2024) vilket är problematiskt ur ett reliabilitetsperspektiv och ojämlikheter i representation kan leda till problem. Med reliabilitet menas det att man i forskningen inte har fel som kan orsakas av bristfälliga räkningar eller slarv, i denna avhandling syftar det på de statistiska beräkningarna men också att själva materialet är på en tillräckligt god nivå (Esaiasson m. fl., 2012:63). En annan viktig faktor är validiteten som innebär att man mäter det som man egentligen påstår sig mäta (Esaiasson m. fl., 2012:57). Validiteten inom samhällsvetenskaper kan vara knepig och hänger både ihop med det teoretiska ramverket och operationaliseringen. Begreppen som man använder ska vara tydligt förankrade i teori och tidigare forskning och detta ska också fortsätta till operationaliseringen så att de slutgiltiga variablerna är ett resultat av processen som har gått från teori till empiri. En till nackdel med den kvantitativa metoden är att man hålls på en ganska allmän nivå och själva datan är inte lika djupgående som den kan vara i vissa kvalitativa metoder.

3.2. Välfärdsområdesvalets väljarundersökning

Materialet är från det finländska välfärdsområdesvalets väljarundersökning. Det är alltså mer specifikt frågan om en enkätundersökning som genomförs för varje större val i Finland av Finlands nationella valforskningskonsortium (FNES, 2025). 1144 personer deltog i undersökningen och svarsfrekvensen var 20,8 procent, materialet är viktat för att motverka eventuella skevheter i relation till den röstberättigade befolkningen (FNES, 2025). Välfärdsområdesvalet gick av stapeln i januari 2022 och var det första av sitt slag i Finland. I och med en omorganisering av sjukvården i Finland grundades en till instans av beslutsfattande, nämligen välfärdsområdena. Förut var det

kommunerna som ansvarade över hälsovården men med tiden fick flera kommuner problem med att upprätthålla kvalitén på sjukvården och det var länge ett mål för riksdagen att reformera den offentliga vården i Finland. Syftet var att de nya välfärdsområden tar över sjukvården från kommunerna och detta leder till högre kvalitésjukvård. Men sjukvården är ett väldigt komplext problem vilket ledde till att själva reformen tog länge att genomföra. Flera regeringar försökte och misslyckades med att driva igenom reformen men till slut lyckades det. Trots det så har reformen varit omstridd och kontroversiell, sjukvården är ännu ett hett tema inom Finland. År 2022 var alltså första gången då välfärdsområdesvalet hölls och den enda gången som det kommer vara ett skilt val, år 2025 var det kombinerat med kommunalvalet, men kommunerna och välfärdsområdena är skilda instanser och väljare röstar alltså för båda instanserna.

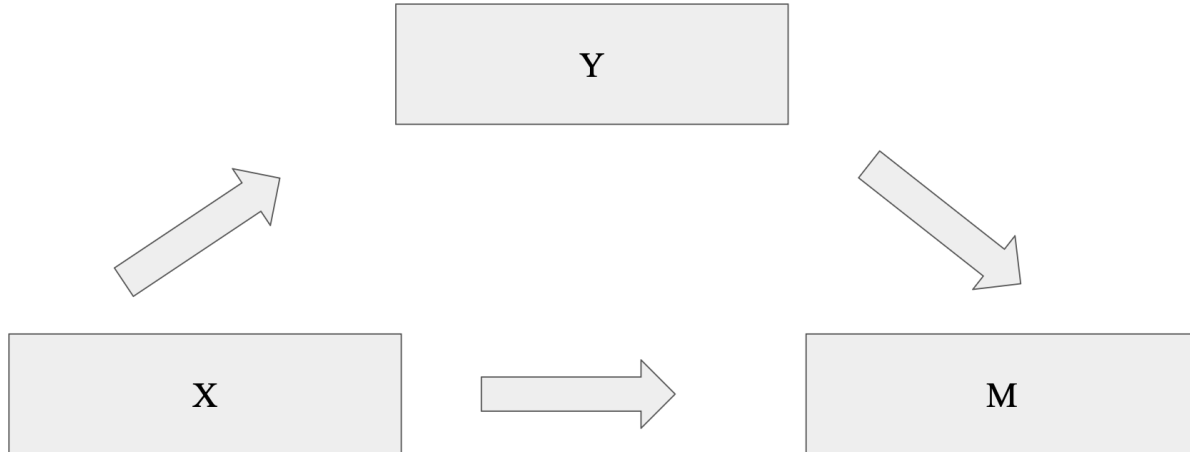
Reformen har väckt kritik till exempel för att göra den offentliga organiseringen ännu större och trögare. Förut fanns det bara den nationella och kommunala nivån av beslutsfattande men i och med reformen kan det finnas politiker som sitter både i riksdagen, kommunen och välfärdsområdet. Det har konstaterats att det inte är möjligt att sköta sitt uppdrag ordentlig inom alla tre instanser vilket betyder att någon av organen måste bortprioriteras. Det är svårt från ett partipolitiskt perspektiv att inte ställa upp nationellt invalda politiker. Orsaken är att de kandidaterna är röstmagneter och skulle de inte ställa upp så löper partiet en hög risk för färre röster. Det är också svårt att hindra folk från att vara med i alla val eftersom i en demokrati ska alla kunna ställa upp i val om de så vill. Ett till problem som brukar nämnas är att ett till val kommer att göra politiken mera komplicerad som kan vara en nackdel för väljaren.

Valet av material kan kritiseras i och med att valdeltagandet för valet var på 47,5% och den folkrikaste staden i Finland, Helsingfors, var inte med som ett skilt välfärdsområde (YLE, 2022). Med andra ord kunde Helsingforsbor inte rösta. Dessa svagheter är inte för stora för att hindra själva analysen, urvalet är tillräckligt stort för att kunna göra en analys och det att valdeltagande i sig är lågt är bara ett faktum och kan vara intressant från den teoretiska vinklingen gällande teknokrati. Finns det mera stöd för teknokratiskt styre i ett val med lågt valdeltagande? Detta val är också det första efter Covid-19 pandemin, det går inte att dra slutsatser från att det skulle påverka respondenternas svar men det är ändå något som är värt att nämna.

3.3. Avhandlingens metod och operationalisering

Avhandlingen bygger på en medierande analys. Med en medierande analys syftar man på ett orsakssamband som går från en variabel till en annan och bildar en kedja från oberoende variabeln via den medierande variabeln och till slut till den beroende variabeln. Syftet med detta är att kunna peka på både direkta och indirekta effekter som tillsammans går att kvantifiera och skapa en helhetsbild över ett specifikt fenomen. (Hayes, 2022)

Kontrollvariabler kommer att vara viktiga för analysen eftersom det kan finnas mycket fler faktorer som påverkar attityder till teknokrati. Syftet med att använda sig av kontrollvariabler är att kontrollera för spuriösa samband (Esaiasson m. fl., 2012:125–126). Kontrollvariabler som är med är ålder och kön.

Figur 1. Konceptuell medierande analysmodell

Operationaliseringar är följande:

Oberoende variabeln (X):

Stöd för demokrati= *Demokrati kan ha sina problem men den är bättre än andra styrskick. 1= Helt av annan åsikt 2= Något av annan åsikt 3= Något av samma åsikt 4= Helt av samma åsikt*

Medierande variabeln (M):

Förtroende för politiker= *I vilken utsträckning litar du på följande aktörer? Politiker 0= Litar inte alls 10= Litar fullständigt*

Beroende variabeln (Y):

Stöd för teknokrati:

Vad anser du gällande följande politiska styrformer? Man ska låta olika branschens experter göra besluten? 0= sämsta sättet 10= bästa sättet

Teknokrati är ett expertstyre vilket innebär att det är viktigt att det i frågan som operationaliserar teknokrati finns en exakt hänvisning till experter och att det är uttryckligen experterna som gör besluten. Det är viktigt att kunna skilja på förberedande expertarbete och andra former av input från det egentliga beslutsfattande som är i fokus för denna variabel. Det kan ofta finnas olika åsikter gällande teknokrati och därför kan det vara en fördel att själva ordet teknokrati inte nämns i själva formulärsfrågan.

Kontrollvariabel (Kön):

Vad är ditt kön?

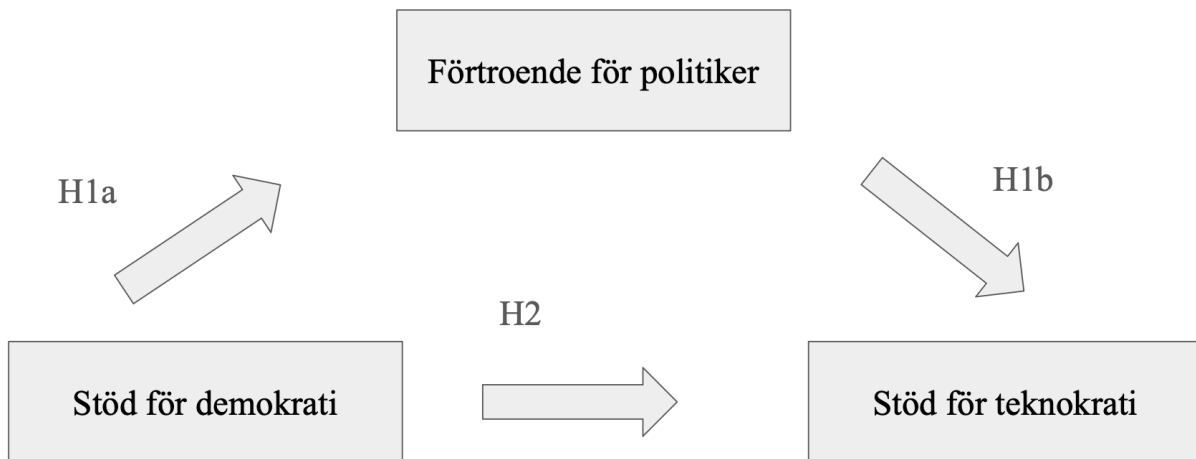
1= Man

2= Kvinna

Kontrollvariabel (Ålder):

Vad är ditt födelseår?

Svaren är enligt en intervallskalevariabel.

Figur 2. Medierande analys

Hypotes H1a = Stöd för demokrati har en positiv effekt på förtroende för politiker

Hypotes H1b = Förtroende för politiker har en negativ effekt på stödet för teknokrati

Hypotes H2 = Stöd för demokrati har en negativ effekt på stödet för teknokrati

Det finns utmaningar med denna operationaliseringen, vilket det för övrigt brukar finnas i samhällsvetenskaper. Ofta kan medierande analys användas för att granska efter indirekta effekter, alltså att oberoende variabel inte skulle ha en direkt signifikant effekt på beroende variabel. Utgående från den teoretiska ramverket finns det ändå stöd för att skeptiskhet mot demokrati kan ha en direkt effekt på stöd för teknokrati men ifall detta inte stämmer kan modellen också fånga upp en indirekt effekt i och med den medierande variabeln. Överlag är antagandet att modellen kan förklara till viss mån variansen i den oberoende variabeln och att förtroende för politiker är en viktig del av att förstå stödet för teknokrati som helhet.

4. Analys och resultat

Avhandlingen utgår ifrån en hypotetiskt deduktiv metod. Deduktion utgår från att man har ett antagande som man sedan forskar i för att se om det stämmer. Antagandet sker alltså före själva forskningen. Hypotes är en välargumenterad gissning som inom forskning grundar sig på tidigare forskning och teori. Att använda sig av en deduktiv metod kan i vissa fall kännas som en självklarhet och ibland kan det kännas som att det är mera de som använder sig av abduktion eller induktion som mera utgående måste förklara varför de just valt det tillvägagångssättet, abduktion och induktion bygger på att antaganden görs efter observationer och själva forskningen. Den deduktiva metoden hänger starkt ihop med positivismen och naturvetenskaper som helhet. Fördelen med hypoteser är att den är mer objektiv än de andra metoderna och utgår ifrån ett tydligt antagande istället för att göra det på basis av observationer av datan. Metoden gör forskningen tydlig och det går att föra en diskussion i resultatkapitlet ifall hypoteserna får stöd eller inte. Hypoteser är också ett sätt att kunna dela in forskningsfrågan i mindre bitar.

4.1. Deskriptiv statistik

Analysen bygger på 1099 respondenter. Tabell 1 visar de centrala variablernas fördelning. Decimalerna är avrundade till närmaste hundradel. Respondenternas stöd för demokrati är överlag högt ($M = 3,32$ $SD = 0,78$), vilket tyder på låg variation och ett brett stöd för demokratin i det finländska urvalet. Förtroendet för politiker är lägre ($M = 4,69$ $SD = 2,40$), jämfört med stödet för teknokrati ($M = 6,70$ $SD = 2,40$). Den högre standardavvikelsen för de två senare variablerna indikerar större variation i respondenternas attityder gentemot både politiker och teknokrati.

Variabler	N	Minimum	Maximum	Medeltal	Stand. avvikelse
Stöd för demokrati	1115	1	4	3,32	0,78
Förtroende för politiker	1138	0	10	4,69	2,40
Stöd för teknokrati	1136	0	10	6,70	2,42

Tabell 1. Deskriptiv statistik över beroende, medierande och oberoende variabeln.

Syftet med analysen är att svara på forskningsfrågan: *Hur påverkar stödet för demokrati och förtroendet för politiker stödet för teknokrati?* Mer specifikt undersöks sambandet mellan stöd för demokrati, stöd för politiker och stöd för teknokrati. För analysen används en medierande analys med stöd för demokrati som oberoende variabel, stöd för politiker som medierande variabel och stöd för teknokrati som beroende variabel. Som kontrollvariabler fungerar ålder och kön.

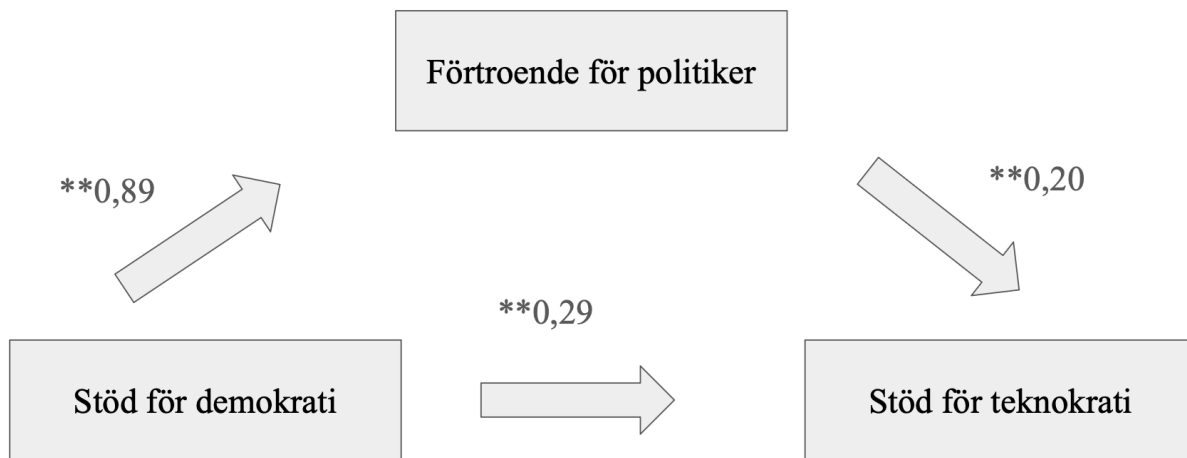
4.2. Resultat för den medierande analysen

En medierande analys gjordes för att undersöka kopplingen mellan stöd för demokrati, förtroende för politiker och stödet för teknokrati. Modellen var signifikant, och förklarade 7% av variansen i den beroende variabeln, $R^2 = 0,07$, $F(4, 1094) = 19,62$, $p < 0,01$. Antalet respondenter i analysen är 1099. Den första regressionsanalysen i modellen var signifikant och förklarade 10% av variationen i den medierande variabeln $R^2 = 0,10$, $F(3, 1095) = 38,46$, $p < 0,01$. Detta tyder alltså på att det finns ett samband mellan stöd för demokrati, förtroende för politiker och stöd för teknokrati.

Regressionskoefficienten $B=0,89$ i första regressionsanalysen innebär att det finns en positiv korrelation mellan variablerna. Detta innebär att ett högt stöd för demokrati leder till ett högt förtroende för politiker. Den andra regressionen har koefficienten $B=0,20$ vilket innebär att ett stöd för politiker har ett samband med ökat stöd för teknokrati. P-värdet är lägre än 0,05 vilket innebär

att regressionen är statistisk signifikant. Resultatet betyder att hypotes H1a: stöd för demokrati har en positiv effekt på förtroendet för politiker blev verifierad och hypotes H1b: förtroende för politiker har en negativ effekt på stödet för teknokrati blev falsifierad.

Den indirekta effekten på den beroende variabeln beräknas som produkten av de båda regressionskoefficienterna. I detta fall $0,89 \cdot 0,20 = 0,18$. Fördelen med detta är att som fristående har koefficienterna standardfel (de är inte standardiserade) men efter multiplicering har produktkoefficienten inget standardfel. Den direkta effekten på den beroende variabeln av oberoende variabeln är $B=0,29$. Båda koefficienterna tyder på att högt stöd för demokrati korrelerar med högre stöd för teknokrati. Således kan hypotes H2: stöd för demokrati har en negativ effekt på stödet för teknokrati falsifieras.

Figur 3. Resultat från den medierande analysen. Figuren visar ostandardiserade regressionskoefficienter. ****** $p < 0,01$

Kontrollvariablerna är sammanfattade i tabellerna 2 och 3.

Oberoende variabler	Koefficient	Se	T	P	LLCI	ULCI
Konstant	1,20	0,38	3,11	0,00	0,44	1,94
Stöd för demokrati	0,89	0,93	9,56	0,00	0,70	1,07
Ålder	0,00	0,00	-0,74	0,46	0,00	0,00
Kön	0,54	0,12	4,30	0,00	0,29	0,78

Tabell 2. Utfallsvariabel: Förtroende för politiker

Oberoende variabler	Koefficient	Se	T	P	LLCI	ULCI
Konstant	4,46	0,40	11,07	0,00	3,67	5,25
Stöd för demokrati	0,29	0,10	2,82	0,00	0,09	0,48
Förtroende för politiker	0,2	0,03	6,27	0,00	0,14	0,26
Ålder	0,00	0,00	-1,70	0,01	-0,01	0,00
Kön	0,33	0,13	2,52	0,01	0,07	0,59

Tabell 3. Utfallsvariabel: Stöd för teknokrati

4.3. Svar på forskningsfrågan och diskussion om resultaten

I denna avhandling var forskningsfrågan: *Hur påverkar stödet för demokrati och stödet för politiker stödet för teknokrati?* Enligt resultatet finns det ett intressant och oväntat positivt samband mellan stödet för demokrati och stödet för teknokrati. Detta innebär att stödet för teknokratiska lösningar behöver inte nödvändigtvis betyda att man inte också stöder demokrati. Således hör teknokratiska attityder ihop med stödet för teknokrati trots att teknokrati anses vara en utmaning för politiken (Bertsou och Caramani, 2020). Avhandlingen visar att medborgares

uppfattning om expertkunskapens roll är en viktig faktor för att kunna förstå stödet för teknokrati. Det finns alltså stöd för Alexiadous (2020) argument att teknokratins effektivitet är eftertraktat. Gällande kontrollvariablerna är ålder inte signifikant i första regressionsanalysen $p > 0,01$. I andra regressionsanalysen är åldern signifikant men effekten är så liten att den inte kommer med då man avrundar till högsta hundradel $B=0$. Däremot har kön en signifikant effekt både på förtroende för politiker $p < 0,01$ $B=0,54$ och stöd för teknokrati $p = 0,01$ $B=0,33$ vilket tyder på att det också finns andra faktorer som påverkar stödet för teknokrati.

Vad som står ut i resultaten är att det finns en positiv korrelation mellan förtroende för politiker, demokrati och stöd för teknokrati. Teknokrati är en utmaning för demokratin men avhandlingens resultat pekar mot att det finns stöd för båda formerna. Det finns alltså ett samband med alla tre variabler och denna forskning kom fram till att stödet korrelerar positivt mellan alla variablerna. Detta tyder på att det är möjligt att både stödja demokrati, ha förtroende för politiker och stödja teknokrati. I en medierande analys kan det finnas tre olika möjliga scenarion för analysen. I detta fall finns det ett signifikant samband mellan den beroende och oberoende variabeln och signifikansen finns också då den modererande variabeln tas med i analysen. Avhandlingen bidrar genom analysen med ny information och kunskap gällande attityder kring teknokrati speciellt ur ett finländskt kontext. Utgående från resultatet kan man dra slutsatsen att det finns ett samband mellan stöd för demokrati, förtroendet för politiker och förtroendet för teknokrati. Kontrasten till den vetenskapliga litteraturen är att korrelationen är positiv, till exempel Bertsou och Pastorella (2017) kom fram till att en skeptiskhet mot demokrati leder till positiva attityder för teknokrati, det är ändå värt att nämna att den forskningen var för Europa som helhet och innehöll flera länder.

Resultatens motstridighet är inte helt omöjlig och får stöd från till exempel Bengtsson och Mattila (2009) som kom fram till att väljare kan ha stöd för skuggdemokrati och för deliberativa processer. Trots att skuggdemokrati inte är samma som teknokrati så kan man ändå se ett liknande mönster. Detta visar på att respondenterna inte nödvändigtvis har en stor skillnad ifall ett beslut tas av självständiga experter eller politiker. Detta blir intressant då man tar i beaktande Bickerton och Accetti (2021:327) som påpekar teknokratins spänning emot den vanliga partipolitiken. Också Bertsous (2021) fynd gällande attityder till beslutsfattande stödjer att väljare inte skiljer alltför mycket på vem de föredrar, politiker eller experter. Detta betyder att det krävs mera forskning för

att få tydligare svar på hur individer ser på experternas roll i beslutsfattande och vad det har för inverkan på demokratin och politikernas roll som helhet. En möjlig förklaring är att respondenterna inte ser på demokrati och teknokrati som uteslutande faktorer vilket samtidigt reflekterar den komplexa verkligheten där politikerna och experterna är i en slags balansgång. Båda sidorna behövs för att beslutsfattandet ska fungera.

Aspekten gällande att teknokratin inte är en stor risk för den individuella personen (Sánchez-Cuenca, 2020:44) kan ses att få stöd av resultatet. Från den individuella aspekten ses det inte som en uppoffring att experter sköter det politiska beslutsfattande istället för politiker, trots att det underminerar kollektivets makt att bestämma. Frågan är också ställd i frågeformuläret så att det är specifika branschens experter som får bestämma vilket antyder på att det är inom vissa ramar som teknokratin skulle förekomma.

Det är viktigt att komma ihåg att i Finland är valen personval. Väljare röstar alltid på en specifik person, i många andra valsystem kan man endast rösta på ett parti. Enligt Alexiadou (2020) skulle detta leda till mera teknokratiska val av politiker, vilket skulle tyda på att väljare uppskattar teknokratiska aspekter. Men detta är inte beskrivande för Finlands del som inte har haft flera teknokratiska regeringar. Resultatet från denna avhandling bekräftar däremot att det finns teknokratiskt understöd bland befolkningen. Teknokratin kan ses som ett alternativ för de negativa aspekterna av representativ demokrati och balansera dessa problem på lång sikt. Enligt deskriptiv statistik ser vi att respondenternas stöd för demokratin är högt (3,32) och standardavvikelsen är låg (0,78). Detta innebär att spridningen kring medelvärdet är relativt liten och att en stor andel av respondenterna har ett stort stöd för demokrati. Medeltalet angående förtroendet till politikerna var (4,70) medan teknokrati har högre (medeltal 6,70). Detta är i linje med tidigare forskning att stödet för demokrati är högt medan politiker har ett lägre förtroende. Därför är den deskriptiva statistiken inte ett avvikande resultat, som tidigare nämndes är det ändå viktigt att hålla i åtanke att det kan finnas en mängd av faktorer som påverkar den större standardavvikelsen i den medierande och beroende variabeln. Men det är värt att nämna standardavvikelserna för den medierande variabeln förtroende för politiker (2,40) och den beroende variabeln stöd för teknokrati (2,42). Detta betyder att det finns en spridning kring medelvärden och att det inte finns koncentrerad enighet hos

respondenterna. Detta tyder alltså på att stödet för demokrati i Finland är ännu högt bland befolkningen vilket betyder att den finska demokratin för tillfället inte har en förtroendekris. Det visar också på att demokratin som institution håller sig stark. I europeisk jämförelse är stödet för demokrati högt i Finland vilket detta resultat bekräftar. Det är inte överraskande att stödet för demokrati är högre än vad det är för enskilda politiker.

Demokrati som styrelseskick är väletablerat i Finland och har ett starkt stöd bland folket, trots sina utmaningar. Finland har också förblivit relativt stabilt från de ekonomiska kriserna och pandemin som har prövat Europa. Trots att problem kvarstår och de ekonomiska utsikterna inte är på en önskvärd nivå så förblir tron på demokratin hög. I internationell jämförelse har Finland ofta högre tillit till myndigheter än vad andra länder har. Dessa resultat visar inte på att detta skulle ha ändrat anmärkningsvärt. Orsaken till detta kan också vara att demokrati som begrepp är lätt att ställa sig bakom, speciellt då det har varit normen i Finland en tillräckligt lång tid. Däremot är teknokrati svårare att understödja eftersom det är ett alternativt statsskick och är därför mer diffust.

Förtroendet för politiker är lägre än stödet för teknokrati. Politiker representerar den sida av politiken som är mera omtvistad och avslöjar väljarnas underliggande skeptiskhet mot det politiska systemet. Politikerna är lättare mål för kritik än demokrati som ibland kan nästan tas för givet. Demokrati kan idealiseras medan politiker som folkvalda kan falla för korruption eller råka ut för andra skandaler som påverkar folkets bild av dem. Speciellt regeringen som är ansvarig för den omtvistade inrikespolitiken är ofta mål för kritik. Brutna vallöften och fiskande efter röster är också aspekter som kan påverka individens syn på politiker. En delorsak till att mera populistiska partier har klarat sig i Europa har förklarats att vara på grund av att den etablerade partipolitiken har haft dalande förtroende, denna missnöjdheten kan också spela in i det lägre förtroendet för politiker. Däremot är experterna inte i samma rampljus och de behöver inte stå till svars för folket på samma sätt. Som icke-politiska aktörer i Finland som inte är alltför teknokratisk förväntas det inte heller att det är de som tar besluten. Deras neutrala och vetenskapligt meriterade agerande gör att de också har en mer legitim inverkan än vad politikerna har. Den höga standardavvikelsen tyder på att det ändå finns en variation inom respondenternas attityder då det handlar om teknokrati.

Utgående från att kontrollvariabeln kön har en signifikant effekt på förtroendet för teknokrati är det tydligt att det finns möjliga många andra förklarande faktorer som har en inverkan på attityder gällande teknokrati. Därför går det inte att dra alltför långtgående slutsatser från själva analysen och det kan konstateras att det behövs mer forskning för att kunna få fram ännu tydligare vilka andra faktorer som påverkar attityder för teknokratin. Kontrollvariabeln ålder hade inte en signifikant effekt vilket är av intresse då det finns generationsskillnader inom politik som kan vara av betydelse. Det kan vara möjligt att detta är ett avvikande resultat och flera undersökningar behövs för att kontrollera ifall åldern och generationsskillnader kan påverka stödet för teknokrati. Detta resultat pekar mot att andra faktorer har större skillnad.

Resultatet tyder på att attityderna gentemot teknokrati är mångfacetterad och kan bero på flera olika faktorer. Respondenternas stöd för demokrati och teknokrati exkluderar inte varandra vilket skulle innebära att teorin gällande skuggdemokrati har stöd i den finländska kontexten. Det är också en viktig aspekt att Finland inte är ett av de europeiska länder som har blivit styrt av teknokratiska regeringar som till exempel Portugal eller Grekland. I alla fall till viss mån finns det stöd för teknokrati i Finland. Förhållandet mellan demokrati, politiker och stöd för teknokrati är en intressant fråga som i denna forskning visar att det finns motstridiga åsikter, resultaten avviker men får också stöd från litteraturen vilket innebär att teknokratin som fenomen utvecklas. Det är också viktigt att skilja på förtroendet för experter och frågan om teknokrati som behandlas i denna avhandling.

5. Avslutande diskussion

En stor inspiration till denna avhandling var hur Covid-19 pandemin gjorde att experternas roll blev väldigt tydlig. Överläkare och hälsomyndigheter fick väldigt mycket uppmärksamhet och det förväntades och ansågs att de hade en roll i beslutsfattandet då det kom till restriktioner och bestämmelser. Trots att data som användes i denna avhandling inte tog i beaktande kriser så är det ändå en faktor som kan ha betydelse då det kommer till framtida attityder gällande teknokrati. I en mer sammanflätad värld var ekonomin, miljön och befolkningen är mer uppkopplade än någonsin finns det också risker för framtida kriser. Hur politiker, experter och medborgare navigerar dessa kriser kommer att påverka dessa attityder ännu mer och behovet för en tydlig ansvarsutkrävning är stor. Det finns inga garantier på att medborgare godkänner godtyckligt beslut, ifall trovärdigheten i beslutsfattandet blir lägre finns det en risk för mer demokratiskt förfall.

Ett problem som man lätt stöter på då man forskar i experternas roll i politiken är transparens. Det är svårt att veta exakt hur experterna placerar sig inom statsförvaltningen och hur deras inflytande är organiserat. Detta kan vara praktiskt mycket svårt att få fram men något som skulle kunna klargöra det lättare för medborgare vad för roll experterna har. Ifall experter i framtiden skulle ha en större roll så skulle transparensen möjliggöra att det politiska systemet fortfarande är legitimt. Transparensen kan också ha en negativ aspekt av att göra beslutsfattandet trögare och leda till en ökad arbetsbörda för den offentliga sektorn. Trots det är transparens en viktig värdering i dagens samhälle och något som är viktigt i beslutsfattandet.

Denna avhandling har fokuserat på den offentliga sektorn men privata sektorns roll inom samhället är också betydande då det kommer till beslutsfattande. Det förs ständiga diskussioner om hurdan maktutövning de stora teknologiska företagen ska ha och hur deras produkter som social media ändrar det politiska landskapet. Trots att dessa exempel inte passar in på vanlig teknokrati så kan man inte undvika att dessa företag och deras beslutsfattare kan ha en effekt på politiken. Speciellt i USA men också i Europa har debatten kring yttrandefrihet och företagets roll i moderering av deras plattformar varit mycket framme. Det har också diskuterats om användningen av algoritmer och artificiell intelligens för att göra beslutsfattandet snabbare och effektivare. Detta har liknande utmaningar som med teknokrati men skulle kunna gå ännu längre i att ersätta människan från

beslutsfattandet. Det finns inte ännu tecken på att dessa nya teknologier helt och hållet förändrar politiken men det är värt att undersöka hurdan påverkan det kan ha för till exempel som USAs utrikesminister Blinken nämnde i ett tal så kommer USA att prioritera teknologier inom kvantdatorer, artificiell intelligens och bioteknologi (Blinken, 2023).

Det blir en stor utmaning för länder att tävla med varandra om kompetensen inom dessa teknologier och samtidigt fostra och upprätthålla demokratiska värderingar. Det är klart att experternas roll inom dessa fält kommer att vara kritiska vilket kan betyda att framtiden kommer ha ett större fokus på experters roll. Dessa teknologier förväntas utvecklas inom den privata sektorn vilket också lägger större fokus på deras kapaciteter. I bästa fall kan också dessa teknologier göra det lättare för medborgare att delta i beslutsfattande och göra gapen mellan länder mindre. Samtidigt som det också finns en risk för att framtiden kommer att vara en mindre jämlik värld var de länderna som inte hänger med i den teknologiska utvecklingen blir lämnade på efterkälken. Samma kan också hända inom politiska världar där framtiden har ett elitstyre av teknokratiska experter som har tillgång och vet hur man använder den nya teknologin. Sedan lyfts det också upp säkerhetsrisker med att vara för beroende av teknologin och om det finns sätt för fientliga aktörer att lättare skada systemen. Transparens spelar också in i denna diskussion. En viktig aspekt av att hålla teknologierna gömda är att inte dela med sig av informationen och se till att bara få utvalda sitter på den kritiska kunskapen. Detta kan leda till problem gällande legitimiteten då allmänheten inte har insyn till den nya teknologin som utvecklas, trots att det från ett säkerhetsperspektiv är berättigat. Implementeringen av teknologin kan också vara något som blir väldigt präglat av experterna då vanliga medborgare inte har insikt i de nya teknologiska uppfinningarna. Att kunna använda sig av dessa framtidsteknologier på rätt sätt och att samtidigt se till att demokratiska värderingarna upprätthålls är en stor utmaning för samhällen och kommer att ha en stor inverkan på hur framtiden kommer att se ut. Speciellt intressant är det från ett medborgarperspektiv och hur förhållandet utvecklas. Kommer de kommande generationerna ha en mer positiv bild för en teknokratisk utveckling eller finns det ett större stöd för mer klassisk representativ demokrati?

Redan nu spelar algoritmer i social media en stor roll då det kommer till kampanjandet. Detta förhållande kan också i framtiden leda till en större påverkan på röstningsbeteendet, vilket kan ha negativa och manipulativa följder (Fung och Lessig, 2023). Fung och Lessig (2023) argumenterar

för att det ska finnas tillräckliga spelregler och lagstiftning som ser till att artificiell intelligens inte används som ett verktyg i manipulativt syfte. Det är inte heller bara inom kampanjandet som algoritmer och artificiell intelligens spelar en stor roll. Man brukar nämna att det är den allmänna kapabiliteten att applicera dessa teknologier som är den största nyttan. Som min avhandling pekar på är det också möjligt att dessa två kan gå hand i hand, alltså en framtid var experters roll blir större och medborgare förväntar en tydligare roll av experterna, men samtidigt försöker regeringar att stärka demokratin och se till att demokratiska värderingar följs.

En intressant lösning till den teknokratiska utmaningen skulle vara att öka medborgarnas roll i det politiska beslutsfattandet för att väga upp experternas redan nuvarande höga roll. Cole (2023) argumenterar för att detta borde fokusera på att uttryckligen stärka medborgare inom beslutsfattande, inte bara vara en mekanism för att bli hörda. Denna lösning är något som kan forskas i mera, på vilken nivå av beslutsfattande som det är möjligt och för hurdana problem det skulle passa för. Att tillsätta medborgarpaneler för olika institutioner kan bli en större administrativ börda och det är oklart ifall det finns intresse för att gå med i dessa institutioner. Medlemmarna i panelen skulle också behöva ha mycket med kunskap för att kunna sätta sig in i de komplexa frågorna som behandlas, hur de kan påverka besluten är också något som skulle vara svårt att bestämma i praktiken. Men denna reform skulle svara på transparens problemet som de teknokratiska institutionerna har och i bästa fall också öka deras legitimitet för allmänheten. Som helhet skulle dessa reformer se till att balansgången mellan demokrati och experternas roll inte faller över till enbart experternas sida.

Avslutningsvis är det ännu värt att poängtera att teknokrati är ett viktigt fenomen i finländsk politik. Avhandling antyder att det finns mycket med potential att utöka förståelsen för hur teknokratin tar form i Finland och speciellt medborgares attityder till den. Avhandlingen har fokuserat på befolkningens stöd för teknokratin, det skulle också vara intressant att fokusera på politikernas åsikter eller de experter som redan används i beslutsfattande. Hur förhåller de sig till sin makt och i vilka frågor är det som deras expertis behövs mera och tycker de att det finns ett problem med representationen inom besluten. Övernationella institutioner som EK och ECB skulle vara givande för att undersöka teknokratin inom EU men också nationella finländska ministerier eller ännu mer lokala institutioners implementeringen av teknokratiska beslut är också möjligheter för ny

forskning. Implementeringen av expertbeslut kommer alltid att skifta med tiden och det gäller att följa med för att se hur det utvecklas. Allt detta sker samtidigt som den demokratiska utvecklingen överlag. Att balansera behovet för expertkunnande och samtidigt värna om demokratin är en utmaning som kommer att vara viktig för framtidens beslutsfattare att hantera. I ett politiskt klimat var polariseringen hålls alltmer framme är det en viktig aspekt att se till att allmänhetens legitimitet i systemet kvarhålls.

5.1. Framtida forskning och begränsningar

Som diskuterades tidigare är teknokrati ett ganska brett begrepp som kan tolkas olika. För att kunna utveckla förståelsen och teorin bakom begreppet skulle en studie som fokuserar på experternas roll i beslutsfattandet och hur de passar in i den politiska processen vara välkommen. Synen på experter kan variera stort i en population och bakgrundsfaktorer till denna variation kan vara ögonöppnande. Detta skulle också reflektera den empiriska verkligheten bättre och gå från teknokrati som ett rent teoretisk koncept till en närmare undersökning av hurdana attityder befolkningen har till experters roll. Olika områden inom samhället kräver olika experter för att ge svar till utmaningarna. En longitudinell studie gällande attityder kring teknokrati skulle vara välkommet för att kunna synliggöra hur attityderna har ändrats med tiden.

Generationsskillnader kan ha en inverkan på hur man ser på den politiska processen. Avhandlingens resultat kom inte fram till att åldern skulle påverka på attityder gällande teknokrati men det finns forskning som tyder på att åldern ändå kan påverka. Det finns argument för att klyftorna i västvärlden inte mera är baserat på klasser utan generationer. Yngre generationer upplever världen på ett annat sätt och kan ha andra förväntningar på politiken. Att göra mera djupgående forskning inom ungas attityder kan vara intressant och samtidigt också kontrollera hur händelser och kriser kan antingen öka eller minska stödet för teknokrati som helhet.

En annan intressant aspekt skulle vara att undersöka ifall själva politiska valet spelar en stor roll. Skulle attityder kring till exempel EU-valet vara mera öppen för teknokratiskt beslutsfattande då institutionerna i EU präglas av mera teknokratisk karaktär? I ett EU-val får man också mera generaliserbara resultat då man kan jämföra med andra EU-länder. Medan personval som

presidentval kan ha olika resultat. Detta är något som är värt att undersöka i framtida forskning. För denna avhandling skulle det vara intressant att veta hurdant beslutsfattande som förväntas inom hälsovårdssektorn. Speciellt då det är en av sektorerna som har länge varit problematiskt i Finland kan det finnas mycket med åsiktsskillnader hos folk. Då man tar i beaktande den åldrande befolkningen på en global nivå så är detta en fråga som säkert också är högt på prioriteringslistan i flera andra länder. Miljöfrågor och ekonomiska frågor är också högt komplicerade var experternas roll spelar en stor roll. Fokus på ekonomiska bakgrundsfaktorer kunde också vara intressant att se hur det förhåller sig till teknokrati. Utgående från litteraturen och den neoliberala teknokratin skulle en möjlig hypotes vara att stöd för neoliberal ekonomi och mer frikopplad marknadsekonomi skulle vara en stödjande faktor för teknokrati.

En diskursanalys för att undersöka hur politiker berättigar sina beslut kan också vara intressant från en teknokratisk synvinkel. I ett diskussionsklimat var polariseringen i samhället alltjämt är framme så finns det en press för politiker att visa sig vara ovanför vanlig partipolitik. Detta kan politikerna göra med att referera till vetenskapen och experter för att kunna isolera de politiska frågorna från polariserande teman. Samtidigt kan populism ses som en motpol mot detta och också visa skeptiskhet mot experter och deras roll inom beslutsfattandet. Den tekniska kunskapen behöver inte heller betyda att det inte skulle finnas meningsskiljaktigheter och teknokratiska argument kan möjligtvis användas på lite olika sätt beroende på vem det är som talar och vad de har för bakgrund. Skillnaden hur detta uppfattas eller påverkar väljare är något som kan vara intressant att fördjupa sig i.

I vidare forskning kan det vara bra att fördjupa sig i hurdana former av beslutsfattande som har allmänhetens tillit och vilka metoder som kan användas för att stärka den. Alltså att gå från enbart aktörernas tillit till att studera beslutsfattandeprocesserna och deras tillit. Detta skulle göra bilden av beslutsfattande mer nyanserad än att bara lägga fokus på själva aktören. Transparensen som nämndes redan tidigare är ett viktigt element och hur man kan balansera det med säkerhetsaspekter. Dessa insikter kan vara värda att ha i åtanke då man i framtiden planerar hur man ska involvera utomstående i projekt och se till att beslutsfattande har en legitim grund och åtnjuter folks förtroende.

Teknokratin som många andra begrepp inom samhällsvetenskapen lider av stor tolkningsfrihet. Var man ska dra gränsen mellan teknokrati och demokrati är inte lätt att göra. Denna avhandling pekar också mot att då det kommer till den konkreta politiska verkligheten så är det inte heller nödvändigt att göra det, speciellt för Finlands del då det inte har funnits en teknokratisk regering. Men detta kan vara föremål för förändringen i framtiden och därför krävs det alltid att man är tydlig med hur man definierar teknokrati då man diskuterar det. Teknokrati som konceptuell eller teoretisk modell kan ses som en expertstyrande elit. Men från en mer vardaglig synvinkel så är det bättre att se det mera som en skala var det finns olika grad av teknokrati. Som Valbruzzi (2020) har delat upp det i teknokratiska regeringar som ändå är politiskt till svars för parlamentet och är därför inte rent teknokratiska i den teoretiska meningen. De demokratiska institutionernas resiliens är också något som kan förhindra en helt ordentligt ny teknokratisk utveckling. Demokratin har en stark roll inom den politiska kulturen i Finland och det krävs en ordentlig förändring för att det ska förändras. En till aspekt som kan ha en påverkan för stöd för teknokrati är politisk avhållsamhet och att låta bli att rösta. Ifall världen är på väg mot ett mera avpolitiserat håll så kan det vara att röstare väljer hellre att stanna hemma men det behöver inte heller betyda att den personen direkt skulle stödja teknokrati.

Teknokratins förhållande till populismen är något som är av intresse för nuvarande forskning. Det har gjorts argument som påstår att populismen är en reaktion på en teknokratisk utveckling var flera känner att den politiska världen inte längre representerar dem och makten har gått förbi det “vanliga folket”. Som redan konstaterades så har populismen och teknokratin likheter i det att de är skeptiska mot en dominerande partipolitik men populismen kan också vara skeptisk mot de övernationella institutionerna som de anser att har fått för mycket makt. Hur detta utvecklas i framtiden är intressant med tanke på Europaparlamentsvalen och överlag den politiska situationen i Europa var populistiska partierna har haft valframgång. Hur de förhåller sig till teknokrati kan vara av betydelse för hur institutionerna kommer att utvecklas och i sin tur påverka medborgares attityder till teknokratin.

Referenser

Alexiadou, D. (2020) 'Technocrats in cabinets and their policy effects', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 131–146.

Bengtsson, Å. och M. Mattila (2009) 'Direct democracy and its critics: Support for direct democracy and “stealth” democracy in Finland', *West European Politics* 32(5): s. 1031–1048.

Bertsou, E. (2021) 'Bring in the experts? Citizen preferences for independent experts in political decision-making processes', *European Journal of Political Research* 61(1) s. 255–267.

Bertsou, E. och D. Caramani (2020) 'People Haven't Had Enough of Experts: Technocratic Attitudes among Citizens in Nine European Democracies', *American Journal of Political Science* 66(1): s. 5–23.

Bertsou, E. och D. Caramani (2020) 'Measuring Technocracy', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 90–108.

Bertsou, E. och G. Pastorella (2017) 'Technocratic attitudes: a citizens' perspective of expert decision-making.' *West European Politics* 40(2): s. 430–458.

Bickerton, C. och C. I. Accetti (2017) 'Populism and Technocracy'. i C. R. Kaltwasser, P. Taggart, P. O. Espejo och P. Ostiguy (red.) *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford, Oxford University Press. s. 326–342.

Bickerton, C. och C. I. Accetti (2020) 'Technocracy and political theory'. i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 29–42.

Bickerton, C. J. och C. I. Accetti (2021) *Technopopulism: The New Logic of Democratic Politics*. Oxford, Oxford University Press.

Blinken, A. (2023) Technology and the Transformation of U.S. Foreign Policy. *U.S. Department of State*. Tillgänglig: <https://www.state.gov/technology-and-the-transformation-of-u-s-foreign-policy/> (Öppnad: 16 Augusti 2024).

Boin, A., McConnell, A., Hart, P. (2021) *Governing the Pandemic: The Politics of Navigating a Mega-Crisis*. Palgrave Macmillan.

Britannica, *technocracy* (u.å.). Hämtad från: <https://www.britannica.com/topic/technocracy> (Öppnad: 22 april 2022).

Butler, E. (2021) *An introduction to Democracy*, London. Institute of Economic Affairs.

Bäck, M., och Kestilä, E. (2009) 'Social capital and political trust in Finland: an individual-level assessment.' *Scandinavian Political Studies*, 32(2), 171–194.

Caramani, D. (2020) 'The technocratic challenge to democracy' i E. Bertso och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 1–25.

Centeno, M. (1993) 'The New Leviathan: The Dynamics and Limits of Technocracy.' *Theory and Society* 22(3) s. 307–335

Coffé, H. och A. Michels (2014) 'Education and support for representative, direct and stealth democracy.' *Electoral studies* 35: s. 1–11.

Cole, M., (2023) *What's wrong with technocracy?* Hämtad från: <https://www.bostonreview.net/articles/whats-wrong-with-technocracy/> (Öppnad: 12 augusti 2024).

Dargent, E. (2020) 'Technocracy in Latin America'. i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 216–230.

De Visser, M och P, Straughan, (2021) 'Singapore: Technocracy and Transition', i Victor V. Ramraj (red.) *Covid-19 in Asia: Law and Policy Contexts*. New York.

Dunlop, C. A. och C. M. Radaelli, (2020) 'Technocracy and the policy process'. i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. red. Oxford, Routledge. s. 183–193.

Eggleston, J. (2024) 'Frequent Survey Requests and Declining Response Rates: Evidence from the 2020 Census and Household Surveys', *Journal of Survey Statistics and Methodology*, 12(5) s. 1138–1156.

Elazia, P., Jallow, B., och Wanyonyi, S., (2024) 'The Question of Democracy: Universal Value or An Ideal'. *International Journal of Research and Innovation in Applied Science*.

Easton, D (1965). *A Systems Analysis of Political Life*, New York, s. 32.

Esaiasson, P., Giljam, M. och Oscarsson, H. 2012. *Metodpraktikan*, Sverige, Norstedts juridik.

Ferrara, F.M., Masciandaro, D., Moschella, M. och Romelli, D., (2024) 'What Do Politicians Think of Technocratic Institutions? Attitudes in the European Parliament Towards the European Central Bank', *Journal of Common Market Studies*, 63(2), s.564–589.

Finansministeriet. (2022) 'Uudistuva ja kestävä Suomi- Valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoro 2022', *Valtiovarainministeriön Julkaisuja 2022:77*.

FNES. (2025). *Suomen aluevaalit 2022*. Hämtad från: <https://www.vaalitutkimus.fi/suomen-aluevaalit-2022/> (Öppnad: 24 juni 2025).

Fung, A. och Lessig, L., (2023) *How AI could take over elections and undermine democracy*. Hämtad från: <https://theconversation.com/how-ai-could-take-over-elections-and-undermine-democracy-206051> (Öppnad: 5 augusti 2024).

Hayes, A. (2022) *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis : A Regression-Based Approach*, New York. The Guilford Press.

Hibbing, J. R. and E. Theiss-Morse (2002) *Stealth democracy Americans' Beliefs about How Government Should Work*, United Kingdom, Cambridge University Press.

Horton, R. (2020) 'Offline: The coming technocracy', *The Lancet* 396(10266) s.1869–1869.

Keski-Heikkilä, A. (2023) 'Tässä ovat Orpon kysymykset puolueille' *Helsingin Sanomat*. Hämtad från: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009518735.html> (Öppnad: 19 augusti 2024).

Lea, D. R. (2017) *Neoliberalism, the security state, and the quantification of reality*. Lanham, Maryland. Lexington Books.

Lobo, M. C. och McManus, I. (2020) 'The EU between technocratic and democratic legitimacy', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*, Oxford, Routledge. s. 199–213.

Majone, G. (1998) 'Europe's Democratic Deficit: The Question of Standards', *European Law Journal* 4(2) s. 5–28.

Majone, G. (2009) *Europe as the Would-be World Power. The EU at Fifty*. Cambridge University Press.

Medvic, S. (2019) 'Explaining Support for Stealth Democracy', *Journal of Representation* 55(1) s. 1–19.

OECD, (2016) 'Financing Democracy: Funding of Political Parties and Election Campaigns and the Risk of Policy Capture', *OECD Public Governance Reviews*. Paris: OECD Publishing.

Rapeli, L. (2016) 'Public support for expert decision-making: evidence from Finland', *Politics*, 36(2), s. 142–152.

Rapeli, L. och Å. v. Schoultz (2021) 'Personal or Impersonal Evaluations? Political Sophistication and Citizen Conceptions of the Democratic Process', *Government and Opposition*: s. 1–22.

Sánchez-Cuenca, I. (2017) 'From a Deficit of Democracy to a Technocratic Order: The Postcrisis Debate on Europe', *Annual Reviews* 20(1) s. 351–369.

Sánchez-Cuenca, I. (2020) 'Neoliberal technocracy', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 43–57.

Semenova, E. (2020) 'Expert Ministers in New Democracies: Delegation, Communist Legacies, or Technocratic Populism?', *Politics and Governance* 8(4), s. 590–602.

Statsrådet. (2021) *Regeringens löfte om en förnyad politik framskrider trots coronapandemin*. Hämtad från: <https://vnk.fi/sv/-/regeringens-loften-om-en-fornyad-politik-framskrider-trots-coronapandemin> (Öppnad: 26 juli 2023).

Statsrådet. (2023) 'Vahva ja välittävä Suomi', *Valtioneuvoston Julkaisuja* 2023(58).

Stie, A. E. (2012) *Democratic Decision-Making in the EU: Technocracy in Disguise?*, Taylor & Francis Group.

Söderlund, P. (2019) 'Poliittinen luottamus vertailevasta näkökulmasta', i M. Bäck och E. Kestilä-Kekkonen (red.) *Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut trendit ja kuilut*. Valtiovarainministeriö. s. 35–48

Tärlea, S. och Bailer, S. (2020) 'Technocratic cabinets in European negotiations', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 147–161.

Tortola, P. E. (2020) 'Technocracy and depoliticization', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 60–73.

Valbruzzi, M. (2020) 'Technocratic cabinets', i E. Bertsou och D. Caramani (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 111–129.

van der Veer, R. (2020) 'Technocratic responsiveness', i E. Bertsou och D. Caramani. (red.) *The Technocratic Challenge to Democracy*. Oxford, Routledge. s. 75–88.

Wrátil, C. och G. Pastorella (2017) 'Dodging the bullet: How crises trigger technocrat-led governments', *European Journal of Political Research* 57(2) s. 450–472.

YLE. (2022). *Resultattjänst*. Hämtad från: <https://vaalit.yle.fi/av2022/sv/tulospalvelu/> (Öppnad: 7 oktober 2023).